

NUORTEN LÄHIHOITAJAOPISEKELIJOIDEN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖÖN LIITTYVIÄ KOKEMUKSIA

Eeva Peltonen
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
Hoitotiede
Pro gradu -tutkielma
2012

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO
Terveystieteiden yksikkö

EEVA PELTONEN: Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöön liittyviä kokemuksia

Pro gradu -tutkielma 36 sivua + liitteitä 5

Ohjaajat; TtT, lehtori Meeri Koivula ja TtT, lehtori Katja Joronen

Hoitotiede

Toukokuu 2012

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata hoito- ja huolenpidon ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä kokemuksia toisen opiskeluvuoden nuorilta lähihoitajaopiskelijoilta. Tuloksia voidaan hyödyntää nuoren lähihoitajaopiskelijan koulutuksen suunnittelussa ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisessä.

Tutkimuksen aineiston muodostivat toisen asteen koulutuksessa olevat viisi nuorta (alle 18 v.) lähihoitajaopiskelijaa. Nuoret haastateltiin heidän opiskelupaikkakunnallaan sopimuksen mukaan. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Tutkimuskysymyksenä oli: miten nuoret lähihoitajaopiskelijat kokevat ammattiosaamisen näytöt.

Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kokemukset ammattiosaamisen näytöistä olivat pitkälti samansuuntaisia toistensa kanssa. Ammattiosaamisen näyttöihin liittyi edistäviä tekijöitä ja vaikeuttavia tekijöitä. Näyttösuunnitelman laatiminen koettiin erittäin haasteelliseksi ja aikaa vieväksi. Opettajien apu harjoittelun alkuvaiheessa oli tärkeää ja tukea antavaa. Opettajien koettiin auttavan mielellään opiskelijoita. Ohjaajien ennakoiva tuki ja ohjaus olivat kannustavaa ja tukea antavaa, lisäksi ohjaajat koettiin mukaviksi. Opiskelijat kokivat oppivansa ohjaajilta enemmän kuin koulussa. Jatkuva palautteen saanti ohjaajilta koettiin tärkeäksi oppimisen kannalta. Arviointikaavakkeet, joissa oleviin kriteereihin näyttösuunnitelma pohjautuu, koettiin vaikeaksi ymmärtää ja sen toivottiin olevan selkeämpi. Ohjaajien epäasiallinen kohtelu opiskelijaa kohtaan koettiin heikentävän opiskelumotivaatiota. Nuorten kokemattomuus vaikutti itsearviointiin, he aliarvioivat itseään. Opiskelijat kokivat, että heiltä vaadittiin liikaa niin lyhyessä ajassa ja ikää ei otettu tarpeeksi huomioon. Ohjaajilta toivottiin muun muassa kärsivällisyyttä, palautteen antoa, ystävällisyyttä ja ymmärtämistä ammattiosaamisen näyttöjä kohtaan. Opiskelijat kokivat oman aktiivisuuden, luovuuden ja ahkeruuden sekä iloisuuden että ystävällisyyden edistävän ammattiosaamisen näyttöjä. Ohjaajat ottivat nuoren iän joissakin paikoissa sopivasti huomioon, joissakin ei ollenkaan tai sitten sitä korostettiin liikaa. Tulosten perusteella keskeisempiä koulutuksen kehittämisalueita ovat nuoren yksilöllinen ja ystävällinen kohtaaminen ja riittävä tukeminen näyttösuunnitelman teossa.

Avainsanat: lähihoitajaopiskelija, työssäoppiminen, ammattiosaamisennäyttö, oppimisympäristö

ABSTRACT

UNIVERSITY OF TAMPERE
School of Health Sciences

EEVA PELTONEN: Experiences in vocational skills demonstrations of juvenile practical nursing students

Master's Thesis: 36 pages + 5 attachments

Instructors; Lecturer Meeri Koivula, PhD and Lecturer Katja Joronen, PhD

Nursing science

May 2012

This qualitative research aims to show experiences in nursing and care vocational skills demonstrations of juvenile second-year practical nursing students. The results of this research can benefit the planning of juvenile practical nursing education and the development of vocational skills demonstrations.

The material of this study consisted of five juvenile nursing students in the vocational upper secondary education (under 18 years old). The students were interviewed in their studying places according to an agreement. The research material was analyzed by an inductive content analysis. There was one research problem: how young practical nursing students experience the vocational skills demonstrations.

The experiences in vocational skills demonstrations of the young practical nursing students were mainly parallel with each other. There were supporting and complicating factors affiliated with vocational skills demonstrations. The vocational skills demonstration plan was experienced as highly challenging and time-consuming. Teachers' assistance in the beginning of on-the-job learning was important and supportive. It was felt that teachers were eager to assist the students. The proactive support and guidance of workplace instructors were encouraging and supportive and workplace instructors were seen pleasant. The students felt that they learned more from workplace instructors than in school. Continuous feedback from workplace instructors was seen as very important with respect to learning. The vocational skills demonstration plans are based on the evaluation criteria of the assessment forms, which were seen as difficult to understand and the students hoped the forms would be more explicit. The workplace instructors' inappropriate treatment of students was experienced to impair the motivation to study. The juveniles' lack of experience influenced their self-assessment, they underestimated themselves. The students felt that too much was required of them in such a short time period and that their age wasn't taken into account sufficiently. Workplace instructors were hoped to give feedback and to be patient, kind and understanding towards vocational skills demonstrations. The students felt that their activeness, creativity and diligence and cheerfulness as well as friendliness contribute to vocational skills demonstrations. Workplace instructors took the young age into the account appropriately in some cases, not at all in others or then it was highlighted too much. Based on the results the crucial development areas in the training are encountering the young person individually and friendly and providing sufficient support in compiling the demonstration plan.

Key words: practical nursing students, on-the-job learning, vocational skills demonstrations, learning environment

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	5
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	6
2.1. Toisen asteen ammatillinen koulutus.....	6
2.2. Ammattiosaamisen näyttö	7
2.2.1. Näyttösuunnitelma.....	11
2.2.2. Kliininen oppimisympäristö.....	11
2.2.3. Autenttinen arviointi.....	12
2.3. Työssäoppiminen ja siihen liittyviä tutkimustuloksia.....	14
3. LÄHIHOITAJAN AMMATTITAITOVAATIMUKSET	15
4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS	16
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	16
5.1. Aineistonkeruu.....	17
5.2. Teemahaastattelut	17
5.3. Aineiston analyysin vaiheet	18
6. TULOKSET	19
6.1. Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät.....	19
6.2. Ammattiosaamisen näyttöä vaikeuttavat tekijät	23
7. POHDINTA	25
7.1. Tutkimusaiheen valinnan perustelut.....	25
7.2. Tuloksien pohdintaa.....	26
7.3. Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	29
7.4. Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	31
8. LÄHTEET	32

Kuvio 1. Ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen erot

Kuvio 2. Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät

Kuvio 3. Ammattiosaamisen näyttöä vaikeuttavat tekijät

1. JOHDANTO

Hallitusohjelmassa 2007 oli tavoitteena kehittää lähihoitajaopiskelijoiden ammatillista osaamista ja työelämäyhteyttä sekä vahvistaa alueellista vaikuttavuutta. Ammattiosaamisen näytöillä, jotka tulivat toisen asteen lähihoitajakoulutukseen syksyllä 2006, pyritään lisäämään työelämälähtöisyyttä (OPH 2006). Jokainen jakso lähihoitajan työssä oppimisessa luo perustan ammatilliselle kasvulle ja edistää sitä. Ohjauksessa on keskeistä opiskelijälähtöisyys sekä nuoren lähihoitajaopiskelijan tukeminen teorian ja käytännön yhdistämiseen (STM 2003).

Ammatillisen koulutuksen laadun jatkuva parantaminen on yksi keskeinen painopiste niin Suomessa kuin Euroopan unionissakin. Laadua voidaan eri tavoin määritellä, se voi olla erinomaisuutta, tasalaatuisuutta, virheettömyyttä, asiakkaiden/potilaiden tarpeiden tyydyttämistä tai toiminnan kehittymistä (OPH 2011). Laadun kehittäminen on ammatillisen koulutuksen Kööpenhaminan-prosessin yksi päätavoite. Muita päätavoitteita ovat koulutuksen vetovoimaisuuden lisääminen sekä ammatillisessa koulutuksessa olevien liikkuvuuden edistäminen. (OPH.2008.) Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuosituksen (2011) mukaan koulutuksen päähaasteena on vastata työelämän ja yksilöiden muuttuviin osaamistarpeisiin elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. Työelämässä kasvaa uusien ammattitaitoisten työntekijöiden tarve.

Viime vuosina on otsikoissa ja julkisissa keskusteluissa ollut hoitajatarve tulevaisuudessa ja väestön ikääntyminen. Tämä vaikuttaa terveysalan kasvuun, koska yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa vuodesta 2005 vuoteen 2025 jopa 70 prosenttia. Suomen väestörakenteen muutos tulee lisäämään hoitoalan kysyntää huomattavasti. (VATT 2010.)

Lähihoitajien poistumaksi työllisestä työvoimasta vuosina 2005 - 2020 arvioidaan 24 100 työntekijää. Poistumasta suhteellisesti vähäisin osa tapahtuu vuosina 2005 - 2010. Poistumat lisääntyvät voimakkaasti 2010-luvulla. Sosiaali- ja terveysalan työssä poistuma on suurin 2016 - 2020. Tämä tarkoittaa sitä, että poistumalla on merkittävä vaikutus ison ammattiryhmän avautuviin työpaikkoihin 2010 -luvun jälkipuoliskolla. (Hanhijoki ym. 2009.)

Sosiaali- ja terveysalalla muutokset ilmenevät myös ihmisten ongelmien monimutkaistumisena ja väestön ikääntymisenä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laatuun ja tuloksellisuuteen vaikuttaa ammattitaitoisen henkilöstön osaaminen ja määrä. Tämän seurauksena opetusmenetelmien kehitystä tulee lisätä (STM 2008).

Viime vuosina on toisen asteen koulutuksessa opiskelijoiden ikärakenne muuttunut yhä nuoremaksi. Nykyiset opiskelijat ovat suurimmalta osaltaan noin 16-vuotiaita, kun he tulevat nuorisoasteen lähihoitajakoulutukseen. Käytännössä on havaittu, että tarvitaan erilaisia keinoja ja menetelmiä opettaa, ohjata ja neuvoa ja tukea nuorta opiskelijaa suoriutumaan ammattiosaamisen näytöistä erilaisissa työssäoppimispaikoissa.

Ihmiseen kohdistuvat haasteet ja odotukset ja vaatimukset muuttuvat iän myötä. Näiden onnistuminen luo pohjan hyvinvoinnille ja myöhemmälle myönteiselle kehitykselle. Puberteetti -ikä heijastuu ympäristön odotuksiin ja vaatimuksiin. Myöhäisnuoruuden ja varhaisaikuisuuden kehitystehtäviin kuuluu yhtenä olennaisena asiana työelämään siirtyminen. (Nurmi ym.2006). Alle 20-vuotias nuori opiskelija on vielä osaksi murrosikäinen ja tämä vaikuttaa myös siihen miten hän käsittelee asioita. Kuinka helppoa tai vaikeaa hänen on olla vuorovaikutuksessa ihmisten ja sairaan ihmisen kanssa, sekä olla työssään vastuullinen, näkyy myös ammattiosaamisen näyttöjen yhteydessä. Tässä tutkimuksessa nuorella tarkoitetaan alle 18 -vuotiasta, suoraan peruskoulusta lähihoitajakoulutukseen tullutta opiskelijaa.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Tämän tutkimuksen teoreettisessa taustassa käsitellään aikaisemman kirjallisuuden pohjalta toisen asteen lähihoitajakoulutukseen, ammattiosaamisen näyttöön, näyttösuunnitelmaan, kliniseen oppimisympäristöön, autenttiseen arviointiin ja työssäoppimiseen sekä ammattitaitovaatimuksiin liittyviä asioita. Aineistohaut on tehty marraskuu 2011 ja huhtikuu 2012 välillä manuaalisesti.

2.1. Toisen asteen ammatillinen koulutus

Toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa toteutetaan hoitotyön koulutusta johon sisältyy työssäoppimista. Tämän koulutuksen myötä valmistuu lähihoitajia (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1998/811). Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa opintojen laajuus on 120 opintoviikkoa. Työssäoppimista on vähintään 20 opintoviikkoa ja se on opiskelumenetelmä, jossa osa tutkintoon kuuluvasta ammattitaidosta opitaan työpaikalla työtä tehden. (Opetushallitus 2009.)

Työssäoppiminen sisältää ammattiosaamisen näyttöjä, jotka arvioidaan numeraalisesti. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä suunnitellusti,

miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisen työelämän edellyttämän ammattitaidon. (Opetushallitus 2005.)

Nuoren lähihoitajaopiskelijan työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä tukevat opiskelijan omat tavoitteet ja työssäoppimiseen liittyvät tavoitteet. Ammattiosaamisen näyttöjä kehitetään ammatillisen koulutuksen laadun varmistamiseksi ja työelämäyhteyksien kehittämiseksi. Näytöt ovat osa opiskelijan arvioinnin, opetusjärjestelyjen sekä ohjaus- ja tukitoiminnan kehittämistä. (Räkköläinen 2011)

Toisen asteen ammatillista tutkintorakennetta kehitetään siten, että tutkintojen avulla tuetaan joustavasti ja tehokkaasti työmarkkinoille siirtymisen ja ammatissa toimimisen edellyttämän ammattitaidon saavuttamista. Kehitetään ammatillista tutkintojärjestelmää kokonaisuutena työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden näkökulmasta siten, että ammatilliset tutkinnot perustuvat osaamiseen ja työelämän toimintakokonaisuuksiin. Vahvistetaan ammatillisten perustutkintojen työelämävastaavuutta kehittämällä niitä siten, että ne tuottavat työelämän edellyttämän alakohtaisen ammattipätevyyden sekä laaja-alaisia ammatillisia valmiuksia ja jatko-opiskeluvalmiuksia. Lisätään ammatillisen tutkintojärjestelmän joustavuutta monipuolistamalla mahdollisuuksia valita ammatillisiin perustutkintoihin osia muista ammatillisista tutkinnoista. Huolehditaan siitä, että lisääntyvä valinnaisuus ei vähennä tutkintojen tuottamaa ammattipätevyyttä. Työelämän osaamis- ja työvoimatarpeisiin vastaaminen edellyttää, että ikäluokasta mahdollisimman moni suorittaa ammatillisesti eriytyneen koulutuksen. (OPM 2008.)

2.2. Ammattiosaamisen näyttö

Ammattiosaamisen näytöt ovat osa opiskelija-arviointia ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteisessa koulutuksessa. Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 630/1998, L 479/2003, L 601/2005, A 811/1998, A 603/2005) säätelevät ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Myös Opetushallituksen määräys (M 32/011/2005) ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista säätelee toimintaa.

Näyttötoiminnan tavoitteena on ammatillisen koulutuksen laadun parantaminen ja näytöt ovat osa opiskelijan arviointia. Näyttöjen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja monipuolistaa arviointia sekä tuoda työelämän näkemys osaksi ammatillisen osaamisen arviointia. Merkittävä linjaus kehittämisen alusta lähtien on ollut, että jokaisen ammatillisen opintokokonaisuuden keskeinen osaaminen tulee osoittaa ja arvioida näytössä. Ohjeena on alusta lähtien ollut myös, etteivät näytöt saa lisätä opintojen keskeyttämistä. (Räkköläinen 2011.)

Ammattiosaamisen näytöt ovat työtilanne tai prosessi, jotka ovat toisen asteen koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelemaa, toteuttamaa ja arvioimaa. Opiskelija osoittaa ammattiosaamisen näytön tekemällä käytännön työtehtäviä mahdollisimman aidoissa työtilanteissa. Hän on tehnyt näyttöä varten etukäteen näyttösuunnitelman, jonka ovat ohjaava opettaja ja työssä oppimispaikan ohjaaja hyväksyneet. Näytöissä opiskelija näyttää miten hyvin on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon. Ammattiosaamisen näytöillä arvioidaan muun arvioinnin ohella opiskelijan ammatillista osaamista oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa osa koulutusta ja sijoittuvat koko koulutuksen ajalle. (Opetushallitus. 2006 6-7). Ammattiosaamisen näytöissä arvioidaan työprosessia, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallintaa, työn perustana olevan tiedon hallintaa ja elinikäisen oppimisen avaintaitoja (OPS 2010).

Nuorten toisen asteen koulutuksen ammattiosaamisen näytöt ovat eri asia kuin näyttötutkinnot, jotka ovat aikuisten näyttöjä. Aikuisopiskelijoille suunnattu näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa pätevyitä myös uuteen ammattiin.(OPH 2011.)

Nuorten näytöt eli ammattiosaamisen näytöt ovat työpaikoille uusi asia. Vaarana on, että nämä kaksi näyttöä sekoitetaan keskenään. Työpaikoilla voi olla opiskelijoita, jotka suorittavat samaa tutkintoa, mutta opiskelevat eri tavalla. Ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen näyttöjen suurin ero on näyttöjen arviointi. Ammattiosaamisen näytöt ovat yksi arviointitapa, mutta näyttötutkintojen arviointi perustuu yksinomaan näyttöön. Ammattiosaamisen näytöissä arvioidaan opintokokonaisuuksittain keskeinen ammatillinen osaaminen ja näyttö ei aina kata koko opintokokonaisuudelta vaadittavaa osaamista. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa on muistettava, että arvioidaan perustutkinnon opiskelijaa, jota ei voi verrata ammattilaiseen (Kuvio1). (Osaajat.net.2008)

Toiminta ja termit	Näyttötutkinnot	Ammattiosaamisen näytöt
Tutkintotasot	Perustutkinto , Ammattitutkinto Erikoisammattitutkinto	<i>Ammattiosaamisen näytöt ovat yksi ammatillisen perustutkinnon arviointimenetelmä</i>
Tutkinnon suorittamisen edellyttämän ammatillisen osaamisen hankkiminen	Osaaminen hankittu työelämässä ja suuri osa siitä voi olla hankittu muualla kuin tutkintoon valmistavassa koulutuksessa	<i>Osaaminen rakentuu pääosin opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen. Muualla hankitun osaamisen tunnustaminen täytyy todentaa.</i>
Tutkintojen järjestäminen	Koulutuksen/tutkintojen järjestäjät, joilla on voimassaoleva järjestämissopimus alan tutkintotoimikunnan kanssa	<i>Toisen asteen ammatillisia perustutkintoja järjestävät ammattioppilaitokset</i>
Näyttötutkintojen järjestämissuunnitelman hyväksyminen	OPH:n nimeämä tutkintotoimikunta hyväksyy ja antaa luvan järjestää sopimuksessa mainittuja näyttötutkintoja. (Toistaiseksi tai määräaikainen)	<i>Oppilaitoskohtainen näyttösuunnitelma sisällytetään opetussuunnitelmaan, joka hyväksytetään koulutuksen järjestäjän asettamalla toimielimellä.</i>
Tutkintotilaisuuksien (näyttöjen) järjestäminen	Järjestetään käyttäen näyttötutkintoaineistoja (ALVAR) tai ne suunnitellaan tutkinnon järjestäjäkohtaisesti. Tutkintotilaisuudet järjestetään työelämän aidoissa työtilanteissa työpaikoilla tai simuloituissa oppilaitosnäytöissä.	<i>OPH:n Kansallisten näyttöaineistojen avulla laaditaan opiskelijalle henkilökohtainen näyttösuunnitelma. Ammattiosaamisen näytöt annetaan joko työelämässä aidoissa työtehtävissä työssäoppimisen yhteydessä tai oppilaitoksessa</i>
Tutkintosuoritusten (ammattiosaamisen näyttöjen) arviointi	Kolmikanta + tutkinnon suorittajan itsearviointi: Työnantajien edustaja Työntekijäpuolen edustaja Oppilaitoksen edustaja Suorittaja arvioi omaa osaamistaan Yhden arvioijan tulee olla näyttötutkintomestari	<i>Arvioinnin suorittaa opettaja ja opiskelija itse sekä työelämän edustaja silloin, kun hän ollut seuraamassa näyttöjä (toimielimen päätöksen mukaisesti). Työpaikkaohjaaja on ennalta perehdytettävä opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin, varsinkin, jos opettaja ei ole ammattiosaamisen näytön suorituksessa mukana</i>
Tutkinnon järjestäjän tai oppilaitoksen sekä opettajan tai kouluttajan rooli arvioinnissa	Arviointi perustuu kolmikantaisuuteen (työnantaja-, työntekijä-, opettajajäsen) ja he yhdessä tekevät esityksen tutkinnon suorittajan	<i>Arviointikeskustelu (ammattiosaamisen näytön arviointi), käydään näytön jälkeen joko välittömästi tai myöhemmin sovittuna</i>

	näyttötutkinnon arvioinnista. Tutkintotoimikunta hyväksyy ja tunnustaa arvioinnin.	<i>aikana, jossa opettajalla on keskeinen rooli, koska hän vastaa ammattiosaamisen näytön arvioinnin dokumentoinnista. Opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat päättävät opinto-kokonaisuuden kokonaisarvioinnista, jota ammattiosaamisen näyttö edustaa.</i>
Tutkintosuorituksen (näytön) kattavuus	Tutkintotilaisuudessa osoitetaan ja arvioidaan koko ammatillinen osaaminen. Tutkintosuoritus voi sisältää työsuorituksen lisäksi tutkinnon suorittajan oman osaamisensa ja arvioinnin tueksi esittämiä luotettavia dokumentteja ammattitaidosta	<i>Ammattiosaamisen näytöt ovat osa opiskelijan ammatillisen osaamisen arvioinnin kokonaisuutta. Päätötdistuksessa ammatillisen opintokokonaisuuden arvosana muodostuu näytön ja muun arvioinnin perusteella</i>
Arviointiasteikko	Näyttötutkintona suoritettu perustutkinto arvioidaan käyttäen ammatillisen peruskoulutuksen arviointiasteikkoa 1-3. AT:n ja EAT:n arviointi asteikolla hyväksytty / hylätty	<i>Arviointiasteikko 1-3</i>
Arvioinnin oikaisu	Mikäli arviointi ei tyydytä tutkinnon suorittajaa, niin suorittaja pyytää oikaisua kirjallisesti toimikunnalta 14 vrk:n kuluessa toimikunnan päätöksestä tiedon saatuaan. Toimikunta voi velvoittaa suorittamaan uudelleenarvioinnin. Toimikunnan päätöksestä ei voi valittaa.	<i>Arvioinnin oikaisumenettely on kaksivaiheinen:</i> <i>1) Arvioinnin oikaisua pyydetään rehtorilta ja arvioivalta opettajalta 14 vrk kuluessa arviointitiedon saamisesta</i> <i>2) Mikäli oikaisupäätös ei tyydytä opiskelijaa, niin oikaisua voi pyytää kirjallisesti toimielimeltä 14 vrk:n kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan</i>
Tutkintotodistuksen myöntää	Tutkintotoimikunta. Todistuksen allekirjoittaa tutkintotoimikunnan edustaja (puheenjohtaja) sekä tutkinnon järjestäjän virallinen edustaja	<i>Koulutuksen järjestäjä Tutkintotodistus on kaksiosainen: päättötodistus ja näyttötodistus. Näyttötodistuksen allekirjoittaa toimielimen puheenjohtaja</i>
Jatko-opintokelpoisuus	Näyttötutkintona suoritettu perustutkinto (120 ov) tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Ammattitutkinto antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin .Erikoisammattitutkinto ei yksin tuota jatko-opintokelpoisuutta.	<i>Opetussuunnitelma-perusteinen perustutkinto (120 ov) tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden</i>

Kuvio 1. Ammattiosaamisen näyttöjen ja näyttötutkintojen erot (Näyttötutkinnot 2010).

2.2.1. Näyttösuunnitelma

Erilaisissa näyttöympäristöissä toteutetut ammattiosaamisen näytöt edellyttävät henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia. Suunnitelmien tekemiseen opiskelija osallistuu yhdessä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Osallistuminen ammattiosaamisen näytön suunnitteluun selkeyttää opiskelijalle mitä osaamista arvioidaan ja millaisia kriteerejä arvioinnissa käytetään. Tämä kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja ja tehostaa opiskelua. (JHL. 2006.)

Avoimuus näyttöjen suunnittelussa ja arviointikeskustelu ehkäisevät ennalta ristiriitatilanteita ja poistavat arviointiin mahdollisesti liittyviä epäselvyyksiä. Ammattiosaamisen näytöissä käden taidot ja käytännön tekeminen pääsevät oikeuksiinsa. Tämä monipuolistaa arviointimenetelmiä. Kokemukset osoittavat, että opiskelijat arvostavat työpaikalla oman alan ammattilaiselta saatua palautetta, joka kasvattaa myös opiskelijoiden ammatti-identiteettiä. Työelämästä tulevalle arvioijalle halutaan näyttää parasta. Ammattiosaamisen näytöistä saamallaan näyttötodistuksella opiskelija voi myös myöhemmin osoittaa ammattitaitoaan työnhakutilanteissa. (JHL 2006.)

Näyttösuunnitelman tekoa ohjaa arviointilomakkeessa (OPS 2010) olevat kriteerit, joiden arviointiasteikko on kiitettävä K3 - tyydyttävä T1 tai hylätty. Arviointikriteereitä lukiessaan opiskelija pyrkii ymmärtämään miten hänen tulisi suunnitella näyttösuunnitelma, jotta hän voisi päästä kiitettävästi tavoitteisiin.

2.2.2. Kliininen oppimisympäristö

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiot muodostavat opiskelijan pedagogisen toimintaympäristön jossa ilmentyy opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja työyhteisön välinen vuorovaikutus. Oppimisympäristöinä työpaikat eroavat toisistaan edustaen erilaisia sosiaalisia hierarkioita, normistoa ja toimintakulttuuria. Kliinisen oppimisympäristön didaktiivinen ulottuvuus näkyy paitsi haasteellisina työtehtävinä myös työpaikkaohjaajien valmiutena ohjata, opastaa ja analysoida omaa työtään sekä antaa palautetta opiskelijoille. Luonnollisesti oppimiseen vaikuttavat myös nuoren opiskelijan omat tavoitteet, aktiivisuus ja asenteet sekä itseohjautuvuus. Laadukas oppimisympäristö on turvallinen, vuorovaikutteinen ja se huomioi opiskelijan aiemman kokemuspääoman. Työelämän oppimisympäristölle on asetettu vaatimuksia, jotka edesauttavat opiskelijoita toteuttamaan laadukasta oppimista.

- Opiskelijalle on tarjottava mahdollisuutta asettaa tavoitteita harjoittelulle ja antaa aikaa suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen.
- Työtehtävien tulee sisältää monipuolisia oppimismahdollisuuksia.
- Informaatiota sekä teoreettisen tiedon syvällistä käsittelyä tulee saada.
- On saatava kokeilla erilaisia toimintavaihtoehtoja.
- On panostettava aikaan ja resursseihin, jotta opiskelija saa reflektoida opittua ja vaihtaa kokemuksellista tietoa. (Hulkari 2006.)

Kliininen harjoittelu on olennainen osa hoitotyön opetussuunnitelmaa. Jotta opiskelijat voivat saada täyden hyödyn kliinisen harjoittelun kokemuksistaan, he tarvitsevat palautetta säännöllisesti. Se miten ihminen kokee tekemänsä, elämänsä ja olemassaolonsa, tuottaa tärkeää tietoa (Perttula.2005). Käytännölliseen kokemukseen perustuvat asiat auttavat ihmistä kehittymään korkeammalle toiminnan tasolle. Esimerkiksi ongelmanratkaisutilanteissa toimivaksi osoittautuva ajatus auttaa ihmistä saamaan yhteyden välittömään kokemukseen, ja vapauttaa hänet vastaavissa tilanteissa uuden pohdinnan tarpeesta. Saatu kokemus lisää opiskelijan kykyä integroida opittu asia käytäntöön. (Puolimatka 1996.) Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät kokemukset tapahtuvat kliinisessä oppimisympäristössä. Saamassaan palautteessa opiskelija saa tietoa nykyisestä käytännöstä ja samalla hänelle tarjotaan käytännön neuvoja parantaa suoritustaan. Hyödylliset palautteet kliinisessä oppimisympäristössä lisäävät opiskelijoiden luottamusta, motivaatiota ja itsetuntoa sekä parantaa kliinistä käytäntöä. (Clynes ym.2008.)

Opettajilla on ohjaajien lisäksi tärkeä rooli onnistuneessa opiskelijan kliinisessä opetuksessa. Opettajien ja ohjaajien lähestymistapa, kokemus ja tieto vaikuttavat opiskelijoihin, koska opiskelijat kohtaavat ongelmia niiden käytännönharjoittelussa. (Elcigil ym. 2007.) Ohjaajat kliinisessä ympäristössä tekevät päivittäin autenttista arviointia opiskelijan oppimistilanteista ja oppimisesta sekä osaamisesta.

2.2.3. Autenttinen arviointi

Autenttisella arvioinnilla tarkoitetaan sellaista arviointia, jossa toimijan osaamista tutkitaan mahdollisimman suoraan. Arvioinnin kohteena on oppijan aito, luonnollinen toiminta. Autenttisen arvioinnin vastakohta on keinotekoinen arviointi. Autenttisen arvioinnin tutkijat ovat sitä mieltä, että oppijan tulisi itse olla oppimisen keskeisin arvioija. Heidän mielestään oppija itse on oman osaamisensa paras asiantuntija, ja siksi hänen itse tulisi voida osoittaa, mitä hän osaa. Kompetenssiperustaisissa malleissa keskeisin arviointimenetelmä on autenttisen osaamisen suora havainnointi. Havainnointi tuo arvioinnissa yhteen lukuisat kompetenssin osatekijät, kuten tietämyksen, ymmärryksen, ongelmanratkaisun, teknisen osaamisen, asenteet ja eettiset

valmiudet. Havainnointiperustainen arviointi toimii perustana myös kyseisen arviointi- ja suoritustilanteen ylittävälle päätelmille yleisestä tieto- ja osaamistasosta. Havainnoinnissa arvioijan objektiivisuus, systemaattisuus ja huomiointikyky ovatkin jatkuvan paineen alla. (Brown 1994)

Autenttinen arviointi tapahtuu mahdollisimman todellisissa, luonnollisissa viestintätilanteissa. Arviointi kohdistuu oppimisen kannalta mielekkäisiin asioihin ja toimintoihin sekä tuloksiin ja koko työprosessiin. Työprosessista saatu tieto on sekä kokemuksellista, että tiedollista. On tärkeää, että työ tehdään sen luonnollisessa ympäristössä ja tilanteissa. Joskus oppiminen alkaa yllätys käynnistimen kautta tai epä mukavuuden kautta, jonka vuoksi aletaan pohtia asioita, Siinä tulevat esille yksilön suoritukset suhteessa hänen omiin tavoitteisiinsa. Autenttinen arviointi tukee oppijan reflektiivisyyttä ja itsearviointitaitoja, sekä kehittää kriittistä ajattelua että kannustaa yhteistoiminnalliseen työskentelyyn. (Jaatinen, Mällinen & Scheinin 2004; Collin 2004.)

Arvioinneissa käytetään tiedon tuottamiseksi usein itsearviointia ja reflektiota, jonka sanotaan voimaannuttavan opiskelijaa. Arvioinnin tutkijat painottavat, että voimaannuttava arviointi edistää nimenomaan opiskelijan halua ottaa vastuuta ja käyttää luovasti kykyjään oman itsensä ja yhteisön eduksi. Vapauden kokeminen ja vastuun ottaminen edellyttävät turvalliseksi koettua ilmapiiriä, jossa kunnioituksen, arvostuksen ja luottamuksen kokemisen kautta opiskelija uskaltaa tehdä luovia ratkaisuja, mutta samalla myös kantaa vastuunsa toiminnastaan. Tutkijoiden mukaan sisäinen voimantunne vaikuttaa sitoutumiseen ja sitoutumisprosessi puolestaan johtaa vastuulliseen ja aktiiviseen toimintaan, jota voi luonnehtia omistautumiseksi. (Räkköläinen 2011.)

Autenttisuutensa vuoksi näytöt ovat mielekkäämpiä kuin aikaisemmat kansalliset kokeet, koska näytöt tuottavat tietoa todellisista arviointitilanteista, joita oppilaitokset järjestävät ilman ulkoista kansallista arviointivelvoitetta. Arviointiin osallistujat johtavat itse arvioinnin etenemisen, ja ulkopuolinen arvioija toimii valmentajana. Arvioijan tehtävänä on auttaa osallisia auttamaan itseään. Näin edistetään oikeudenmukaisuutta ja demokratian toteutumista. (Räkköläinen 2011.)

Opiskelijan arviointi kuvaa laajempaa arviointikäsitystä, arviointia antavat opettajan lisäksi työnantajan edustajat ja opiskelijat itse. Arviointitapahtuma on vuorovaikutteinen ja sillä pyritään vahvistamaan ja kehittämään opiskelijan kykyä arvioida omaa ja toisten osaamista ja oppimista. (OPH 2003.)

2.3. Työssäoppiminen ja siihen liittyviä tutkimustuloksia

Ammattiosaamisen näyttöjä edeltää aina työssäoppimisen jakso. Toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa toteutetaan hoitotyön koulutusta johon sisältyy työssäoppimista. Tämän koulutuksen myötä valmistuu lähihoitajia (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1998/811). Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa opintojen laajuus on 120 opintoviikkoa. Työssäoppimista on vähintään 20 opintoviikkoa ja se on opiskelumenetelmä, jossa osa tutkintoon kuuluvasta ammattitaidosta opitaan työpaikalla työtä tehden. (Opetushallitus 2009.)

Väisäsen (2003) ammatillisen perusopintojen työssäoppimisen tutkimuksen mukaan opiskelijat ovat pääosin tyytyväisiä työtehtävien haasteellisuuteen ja saamaansa tukeen työssäoppimispaikoilla. Yleisimmin opiskelijoiden kritiikin kohteena olivat yksitoikkoiset työtehtävät, tuen ja ohjauksen sekä perehdytyksen puute. Vaikuttavina tekijöinä työssäoppimisprosessiin opiskelijat pitivät tasavertaisuutta, miellyttäviä työtovereita, työyhteisöön kuulumisen tunnetta ja miellyttävää oppimisympäristöä sekä omaa aktiivisuutta ja oppimishalua.

Kirjallisuudessa tuli esille nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kokemat pelot ja epävarmuus omasta itsestään ja tekemästään työssäoppimisessa. Yksilöllinen ohjaus, kriittiset reflektiot, tuki ja kannustus työssäoppimisessa auttoivat nuorta lähihoitajaopiskelijaa motivoitumaan ja sitoutumaan työssäoppimiseen. (Luukka 2007; Hulkari 2006; Pekkari 2006; Juuso 2003.)

Turvallinen oppimisympäristö ja opiskelijan arvostaminen yksilönä, edisti työssäoppimista (Moscaritolon 2007; Leskelä 2005). Tutkimuksissa ilmeni formatiivisen arvioinnin lisäävän opiskelijoiden motivaatiota ja saavutuksia, sekä opiskelijoiden itselleen asettamien päämäärien koettiin auttavan kehittymään hoitotyössä (Cayleyn 2010). Lisäksi Hanhinen (2010) tutkimuksessaan painotti lähihoitajien laaja-alaista osaamista ja sitä, että ohjaajien tulee ohjauksessa huomioida tulevaisuuden osaamisvaatimukset. Ohjaajat kokivat kiireen olevan syynä ohjauksen vähäisyyteen ja opettajien ja ohjaajien kiire koettiin välinpitämättömyytenä opiskelijoiden keskuudessa (Nurmi 2009).

Heikkilän (2006) tutkimuksessa ilmeni, että yhdessä ongelmien ratkominen edesauttaa oppimista ja opiskelijoiden on tärkeää saada myös hiljaista tietoa hoitajilta. Tämä tieto on sitä tietoa mitä ei löydy kirjoista. Nuoren opiskelijan ikä näkyy siinä, että he saattavat olla kypsymättömiä ottamaan vastuuta opinnoistaan ja oppimisestaan (Juuso 2003).

3. LÄHIHOITAJAN AMMATTITAITOVAATIMUKSET

Lähihoitajalta edellytetään laaja-alaista osaamista, jolla vastataan asiakkaiden tai potilaiden monimuotoisiin hoidon, hoivan, kasvatuksen ja kuntoutumisen tarpeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon eri osa-alueiden perustyössä. Toisaalta edellytetään erikoisosaamista, joka mahdollistaa toimimisen sellaisissa alan toimintayksiköissä, joissa vastataan asiakkaiden tai potilaiden erityistarpeisiin. Kysymys laaja-alaisen ja erikoisosaamisen tulevaisuuden tarpeista on tullut esille selvityksessä käytetyssä lähdeaineistossa useasti. Työelämä tarvitsee sellaisia lähihoitajia, joilla on oman työnsä kehittämisen taitoja ja joiden osaamis pohja on laaja. Toisaalta niin hoivan, hoidon, kasvatuksen kuin kuntoutuksenkin asiakkaat ovat tarpeiltaan entistä heterogeenisempia ja tarvitsevat hyvin monenlaista erikoisosaamista palveluiden tuottajilta. (Hanhijoki ym. 2009.)

Ammatillisen koulutuksen laadulle ei ole tarkoituksenmukaista laatia yksiselitteistä kaiken kattavaa määritelmää, vaan sitä tulee tarkastella suhteellisena ja kontekstiin sidonnaisena käsitteenä. Laatu on aina sidoksissa asiakkaiden tarpeiden tyydyttämiseen. (OPH 2008.) Sosiaali- ja terveydenhuollon opetussuunnitelman (2010) mukaan hoito- ja huolenpidon tutkinnon osan suorittanut lähihoitaja osaa moniammatillisen työryhmän jäsenenä:

1. Asettaa tavoitteita omalle toiminnalleen hoito- ja huolenpitotyössä.
2. Laatia tarve- ja voimavara lähtöisen asiakkaan tai potilaan hoitoa ja huolenpitoa edistävän suunnitelman sekä toteuttaa ja arvioi sitä.
3. Edistää työssään asiakkaan ja potilaan terveyttä, toimintakykyä, turvallisuutta ja hyvinvointia sekä niitä uhkaavien tekijöiden ehkäisyä ja torjuntaa.
4. Tarkkailla asiakkaan tai potilaan elintoimintoja ja toimintakykyä sekä kirjata havaintojaan ja tiedottaa niistä.
5. Edistää asiakkaan tai potilaan vuorovaikutusta ympäristönsä kanssa, päivittäisistä toimista selviytymistä sekä ohjata ja antaa tukea erilaisten sosiaalisten ongelmien selvittämisessä. (OPH 2010.)

Tällä hetkellä ja tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollossa tulisi turvata henkilöstön saatavuus, riittävyys, sitoutuminen ja alan vetovoimaisuus (STM 2008). Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöihin panostaminen mahdollistaa uusien työntekijöiden rekrytoimisen tulevaisuudessa ja myös sitouttaa uusia nuoria lähihoitajia työhönsä. Kehittämällä ja ymmärtämällä nuoren lähihoitajaopiskelijan ammattiosaamisen näyttöön liittyvää

ohjaustarvetta ja kehittämällä käytännön ohjaajien ja opettajien valmiuksia ohjata opiskelijoita, voidaan työympäristöstä tehdä vetovoimainen työpaikka valmistuville lähihoitajille.

4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tutkimuksen *tarkoituksena* on selvittää hoito- ja huolenpidon ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä kokemuksia toisen opiskeluvuoden nuorilta lähihoitajaopiskelijoilta. Tuloksia voidaan hyödyntää nuorten lähihoitajaopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöjen kehittämisessä.

Tutkimuskysymyksenä on: Miten nuoret lähihoitajaopiskelijat kokevat ammattiosaamisen näytöt?

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus toteutettiin laadullisena ja siinä oli induktiivinen lähestymistapa. Siinä tehtiin havaintoja yksittäisistä tapahtumista, jotka yhdistyivät laajemmaksi kokonaisuudeksi ja päättely oli aineistolähtöistä (Kylmä 2007). Tutkimuksessa haluttiin saada kokemuksellista tietoa opiskelijoiden ammattiosaamisen näytöistä ja toivottiin sieltä löytyvän ennalta arvaamattomia asioita. Kokemuksen tutkiminen on käsitteellisesti vaikeasti määriteltävissä. Kokemuksen voisi tulkita olevan opiskelijan suhde omaan todellisuuteensa, jossa kohtaavat tilanteet sekä asiat että ilmiöt. Minkälaisen merkityksen asiat saavat, on paljolti riippuvainen opiskelijan vuorovaikutuksesta todellisuuden kanssa, eli hoitoympäristön ja ohjaajien, ja miten he kokevat asiat. Kokemus sanallisena viestinä voi merkitä muutakin mitä sanotaan, se voi olla hyvin moni merkityksellinen. (Tuomi & Sarajarvi. 2009, Laine.2007.) Kokemuksellisen oppimisen ydin ei ole niinkään lähtökohtaa tarkoittavassa kokemuksessa kuin oppimisprosessin tuottamassa kokemuksessa. Kokemus on pikemminkin oppimisprosessin tulos kuin alkukohta. (Karjalainen 2006.)

Laadullisessa määrittelyssä korostuvat ihmisten kokemusten, tulkintojen, käsitysten tai motivaatioiden tutkiminen. (Kankkunen & Vehviläinen - Julkunen 2009). Mielenkiinnon kohde oli alle 18 -vuotiaat opiskelijat, koska tämänikäisistä opiskelijoista osa on vielä murrosikäisiä ja hoito- ja hoiva-ala on vuorovaikutuksellista ja tunteisiin kohdistuvaa työtä.

5.1. Aineistonkeruu

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla nuoria lähihoitajaopiskelijoita. Heitä haastateltiin henkilökohtaisesti ja haastattelun aikana pystyttiin vielä tarkentamaan, kuulemaan ja selvittämään mitä he tarkoittivat (Tuomi & Sarajärvi 2009).

Tutkimuslupa-anomus (liite 3) lähetettiin tammikuussa 2012 tutkimuskohteen oppilaitoksen koulutusjohtajalle. Tutkimuksen aineiston keruu toteutettiin tammikuussa 2012 ja haastateltavana oli viisi alle 18 -vuotiasta lähihoitajaopiskelijaa. Otoksen lukumäärä on vähäinen, koska haluttiin saada kokemuksellista tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa otoksen keskiössä ovat kokemukset, tapahtumat ja yksittäiset tapaukset (Kankkunen 2009).

Tutkimuksen kohderyhmä muodostui vuonna 2011 - 2012 opiskelevista nuorista lähihoitajaopiskelijoista. He olivat toisen vuoden opiskelijoita sosiaali- ja terveystieteiden ammattiohjelmoista Etelä-Suomesta. Tutkimukseen otettiin mukaan ainoastaan ne, jotka olivat tulleet suoraan peruskoulusta lähihoitajakoulutukseen ja osallistuneet ammattiosaamisen näyttöihin opiskelunsa aikana.

Haastatteluun opiskelijat toivat mukanaan allekirjoitetut tutkimuslomakkeet vanhemmiltaan (liite 1). Opiskelijoiden hankinnassa oli apuna kyseisen oppilaitoksen opettaja, joka rekrytoi tutkimukseen opiskelijat. Tämän jälkeen tutkija lähetti kiinnostuneille opiskelijoille tutkimukseen liittyvän tiedotteen (liite 2). Alkuperäisen suunnitelman mukaan haastattelututkimuksen otanta oli suurempi, mutta halukkaita osallistujia oli vain viisi. Tutkimusaineiston sisältö oli kattava, joten tämä haastateltavien määrä katsottiin riittäväksi kvalitatiiviseen tutkimukseen. Haastateltaviin otettiin yhteys sähköpostitse ja puhelimitse ja heidän kanssaan sovittiin haastattelu-aika ja -paikka. Haastattelu-ympäristö oli rauhallinen yhtä haastattelutilannetta lukuun ottamatta, jossa taustahälyä oli jonkin verran. Kokonaisuudessaan haastattelu onnistui häiriöstä huolimatta hyvin. Haastateltavat olivat avoimia ja innokkaita kertomaan kokemuksistaan.

5.2. Teemahaastattelu

Aineistonkeruun menetelmänä oli teemahaastattelu. Teemahaastattelu on keino kysyä haastateltavalta itseltään, mitä hän ajattelee ja miksi hän toimii valitsemallaan tavalla. Hirsjärven ym. (2009) mukaan haastattelujen etuus on joustavuus, joka näkyi haastattelutilanteissa selkeästi. Joustavuuden avulla saadaan selville haastateltavan motiiveja ja tarkennuksia esitettyihin kommentteihin (Hirsjärvi & Hurme 2001). Opiskelijat tulivat sovitun aikataulun mukaisesti omaan oppilaitokseensa, josta oli varattu kokoushuone ja haastattelut sujuivat ongelmitta. Haastattelun

kesto vaihteli 30 min – 45 min. Haastattelu rakentui ennalta pohdittuihin kysymyksiin (liite 4), jotta jokaiselta opiskelijalta saataisiin vastauksia samansuuntaisista asioista. Vaikka kysymyssarja jonkin verran ohjasi keskustelua, kysymykset oli laadittu sisällöllisesti tukemaan ammattiosaamisen näyttöihin liittyvää osaamista. Haastateltaville oli painotettu jo kirjeessä vapaaehtoisuudesta, tietosuojasta ja luottamuksellisuudesta, mikä tuotiin myös haastattelun alussa esille. Samoin muistutettiin, että tutkimuksesta voi jättäytyä pois milloin tahansa.

Haastattelussa kysyttiin kokemuksia ammattiosaamisen näytöistä, sekä mitä odotuksia opiskelijalla itsellään ammattiosaamisen näytöistä on. Haastateltavien luottamuksen saanti oli vaivatonta ja vuorovaikutus sujui. Opiskelijat suhtautuivat ennakkoluulottomasti haastattelutilanteeseen. Kysymyksiin vastattiin suullisesti ja haastattelut nauhoitettiin. Tuomi ja Sarajärven (2009) mukaan on makukysymys, esitetäänkö haastateltaville kaikki kysymykset samassa järjestyksessä ja ovatko sanamuodot samanlaisia. Haastattelut olivat yksilöllisiä ja erilaiset tilanteet ohjasivat keskustelun kulkua, joten kysymysjärjestyskin vaihteli. Haastattelussa nuoria sinuteltiin, koska sinuttelu tuo nopeammin vuorovaikutuksen. Haastattelujen tallentuminen varmistettiin nauhoittamalla kahdella eri laitteella varmuuden vuoksi.

5.3. Aineiston analyysin vaiheet

Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä, joka on perustyöväline laadullisen aineiston analyysissä. Sen tavoitteena on tuottaa tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä kerätyn aineiston avulla. (Kylmä & Juvakka 2007.) Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto ensin hajotetaan osiin redusoimalla eli pelkistämällä, klusteroidaan eli ryhmitellään ja kootaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi eli abstrahoidaan (liite 5). (Tuomi & Sarajärvi 2009.)

Analyysin vaiheet limittyvät tiiviisti toisiinsa ja nämä vaiheet tapahtuvat osittain päällekkäin. Analyysia tehdessä palataan aiempiin vaiheisiin ja arvioidaan ja tarkastellaan uudelleen yhtymäkohtia, erilaisuuksia ja taas jatketaan eteenpäin. Aineisto ja tutkimuskysymys ovat tiiviissä vuoropuhelussa keskenään analyysia tehdessä. Aluksi kerätty aineisto on eräänlainen massa, mutta tutkijalla on haastattelujen myötä tullut jo jonkinlainen käsitys aineistosta, joka helpottaa asioiden selkiyttämistä ja hahmottamista. (Ruusuvoori & Nikander ja Hyvärinen 2010.)

Aineisto litteroitiin sanasta sanaan ja pyrittiin ottamaan jokainen asia talteen, myös yskimiset ja pitkät tauot sekä naurut. Nauha kuunneltiin useampaan kertaan, jos jokin kohta oli epäselvä. Aineisto myös luettiin useampaan kertaan, jotta saatiin aineistoista kokonaiskuva. Jokainen

haastateltava sai koodiksi numeron. Haastateltavien puheenvuorot koodattiin ja tehtiin pelkistykset, jossa pyrittiin huomioimaan kaikki haastattelukysymyksiin vastanneet ilmaisut. Tämän jälkeen aineisto tulostettiin ja leikattiin jokainen pelkistetty ja koodattu puheenvuoron erillisiksi lapuiksi. Sen jälkeen alkoi varsinainen ”vuoropuhelu” lappusten ja tutkijan kanssa. Koko ajan oli mielessä tutkimuskysymys ja vastaako lapuissa oleva asia kysymykseen. Sen jälkeen laput ryhmiteltiin eri pinoihin, samankaltaiset yhteen. Niille haettiin yhteisiä nimityksiä, alaluokkia. Tämän jälkeen jatkettiin abstrahointia yhdistämällä samansisältöiset alaluokat ja niistä saatiin kaksi yläluokkaa, jotka nimettiin. Kaikki ryhmät laitettiin eri kirjekuoriin, jotta laput pysyivät tallessa ja niihin pystyttiin myöhemmin palaamaan. Usean päivän ajan ”keskusteltiin” aineiston kanssa, jotta löytyisi lisää yhteisiä nimittäjiä ja uusia ilmiöitä. Aineiston analyysissä on kyse oivaltamisen logiikasta ja se on todella mielenkiintoista, haasteellista ja vie aikaa. Induktiivisen analyysin pyrkimyksenä on paljastaa ennalta arvaamattomia asioita (Hirsjärvi ym.2007).

6. TULOKSET

Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kokemukset voitiin kuvata kahden pääluokan avulla. *Ammattiosaamisen näyttöjä edistävät tekijät (kuvio 2) ja ammattiosaamisen näyttöjä vaikeuttavat tekijät (kuvio 3)*. Ammattiosaamisen näyttöjä edistäviä tekijöitä olivat: näytön suunnittelu, opettajien ennakoiva tuki ja ohjaus, ohjaajien ennakoiva tutki ja ohjaus, opiskelijoiden oppimista edistävät piirteet, jatkuva palautteen saaminen ohjaajilta sekä opiskelijan osaamisen arviointi. Ammattiosaamisen näyttöjä vaikeuttavia tekijöitä olivat: näyttösuunnitelman työläisyys, ohjaajan epäasiallinen kohtelu ja nuoren kokemattomuus.

6.1. Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät

Ammattiosaamisen näyttöjä edistivät *näytön suunnittelu*. Näyttö suunniteltiin näyttösuunnitelmaan, jota ohjasivat arviointikriteerit. Opiskelija suunnitteli itse mitä tehdään ja milloin. Aluksi näyttösuunnitelman ja yleensäkin suunnitelman teko koettiin vaikeaksi, mutta kun opiskelija teki niitä enemmän, muuttuivat ne helpommiksi tehdä. Näyttösuunnitelmaan laaditut asiat toimivat mallina opiskelijalle näyttötilanteessa. Opiskelijat kokivat, että jos he eivät lainkaan suunnittelisi asioita ja tehtäviä etukäteen, jotain oleellista saattaisi jäädä pois näytöistä. Näyttösuunnitelma koettiin erityisen hyödylliseksi mielenterveys- ja päihdetyön ammattiosaamisen näytöissä. Opiskelijat kokivat myös, etteivät pystyisi yksin tekemään näyttösuunnitelmaa. (kuvio 2.)

”...Se itse asiassa saattaisi olla hankalampaa, siit koska sai niinku paljon mallia ja apuja, et mitä kannattaa kysyä, et saisko tehdä ja mitä sen näytön aikana kuuluis saada aikaseksi niinku kokeilla. Jos sitä(näyttösuunnitelmaa) ei olisi, niin sit saattais jäädä joku tärkeä osa tekemättä opiskelun kannalta.....”

Näyttösuunnitelmaa laadittaessa oli *opettajien ennakoiva tuki ja ohjaus* tärkeää. Opettajat avasivat lomakkeiden termistöä opiskelijoille. Pienikin apu opettajien puolelta auttoi opiskelijaa laatimaan näyttösuunnitelmaa itsenäisesti, muuten opiskelijat kokivat työn liian haastavaksi. Opiskelijat tekivät opettajan avustuksella näyttösuunnitelmaa oppitunnilla ja silloin lomakkeet tuntuivat yksinkertaisimmilta. Opettajat koettiin myös auttaviksi ja yhteistyöhaluisiksi. Nuoret lähihoitajaopiskelijat kokivat, että opettajat selvittivät heidän asioitaan ja valmistivat opiskelijoita ammattiosaamisen näyttöjä varten. Opiskelijat pystyivät soveltamaan opetettuja asioita käytäntöön. (kuvio 2.)

”...Näyttösuunnitelma on vaikeaa, mut kyl siinä ohjaavalta opettajalta ja ohjaajalta saa apua, ku sit yhes mieltii, ei sitä yksin pystyis tekemään...”

”...Opettajat autto vähä niinku selvittämisessä, niitä juttuja, kyl opettajallakin on suuri merkitys, et ku on kuitenkin niitä välikäyntejä harjoittelun aikana, ni heilt voi kysyä ja he auttaa kyl ihan mielellään...”

Ohjaajien ennakoiva tuki ja ohjaus koettiin tärkeäksi ammattiosaamisen näytöissä. Työskennellessään ohjaajien kanssa opiskelijat seurasivat tarkkaavaisesti ohjaajan toimintaa ja pyrkivät oppimaan siitä. Nuoret lähihoitajaopiskelijat kokivat oppivansa enemmän käytännössä kuin koulussa. Ohjaajat auttoivat opiskelijoita myös näyttösuunnitelman teossa. Opiskelijat kokivat, että ohjaajat kannustivat heitä ja olivat mukavia. Ohjaajat olivat opiskelijoille tuki ja turva. Nuorten ohjaajien koettiin osaavan ohjata paremmin, koska he tiesivät miten nuoria opiskelijoita tulisi ohjata. Opiskelijoiden mukaan ohjaajan tulisi olla luottamusta herättävä, iloinen, ulospäin suuntautunut ja olla valmis auttamaan ja näyttämään kaiken opiskelijalle. Perusystävällisyys ja kärsivällisyys opiskelijoita kohtaan koettiin myös ohjaajan tärkeiksi piirteiksi. (kuvio 2.)

”...Niis oppii ainakin paljon enemmän ku koulus, jos tää ala ois pelkää teoriaa ja koulus olemista, ni meistä tulis huonoja lähihoitajia. Et siell oppii paljon enemmän. Sit ku määkin oon tehnyt niinku töitä ja ollut nois harjoitteluis, niin musta tuntuu et musta on tullut pal parempi. Mä saan siin kolmen viikon aikana sellasta tietoo mitä ei oo ees kerrottu koulus....”

”...Ei mitään iäkkäämpiä eikä nuoria vaan siltä väliltä, kyl se on hyvä et on kokemusta kuiteskii, sit taas, jos on nuori ohjaaja, ni niil on kokemusta, kun ne on valmistunut vasta, niin ne tietää miten meitä opetetaan....”

”...Ainakin, et on valmis auttamaan ja se et ku kuulee sellasii kauhujuttuja et ohjaajat on sellasii et eis kiinnostais ohjata ja ovat sitä mieltä, ettei tänne tarvis opiskelijaa tukkimaan meidän teitä. Semmonen ei todellakaan saa olla, se tuntuu ihan hirveeltä siitä opiskelijasta, sit vaan halua äkkiä pois sieltä. Semmonen perusystävällinen ja tietenkin et tietää ja vois olla vähän aikaa töissä, ei just valmistunut...”

Ammattiosaamisen näyttöjä edistäviksi tekijöiksi koettiin *opiskelijan omat oppimista edistävät piirteet*. Opiskelijan tuli olla aktiivinen, luova ja ahkera. Joitakin työvaiheita on tehtävä nopeasti tai eri tavoin, jolloin luovuus on oleellinen selviytymiskeino. Opiskelijan myönteisiksi piirteiksi koettiin sosiaalisuus, vastuuntuntoisuus, rehellisyys, luotettavuus ja se, että hän tulee kaikkien kanssa toimeen. Nämä ovat hyvin tärkeitä ominaisuuksia opiskelijoiden mielestä, koska nämä edesauttoivat ammattiosaamisen näyttöjen onnistumista. Myös itseluottamuksen koettiin auttavan ja lisäävän uskallusta tehdä työtä. Lisäksi koettiin, että opiskelijan tulisi käyttää omaa päättelykykyään töitä tehdessään. (kuvio 2.)

”...Jos niinku tekee ihan silleen pilkulleen mitä paperissa lukee, ni kyl siit tulee vähän niin kuin robotti tekis töitä. Täytyy olla luova ja semmonen...”

”...Sosiaalinen, vastuuntuntoinen, mä olen rehellinen ja sillee luotettava, tuun kaikkien kanssa toimeen...”

”...Kyl sitä niinku huomaa mitä kaikkea on niinku oppinut lisää. Mul ainaki on niinku itseluottamus tai uskallus tehdä sitä työtä, et usko sillee et osas tehdä sitä työtä oikein...”

”...On se niinku pakkokin käyttää omaa mieltä sinänsä, ettei niinku kaikkea anneta valmiiks.”

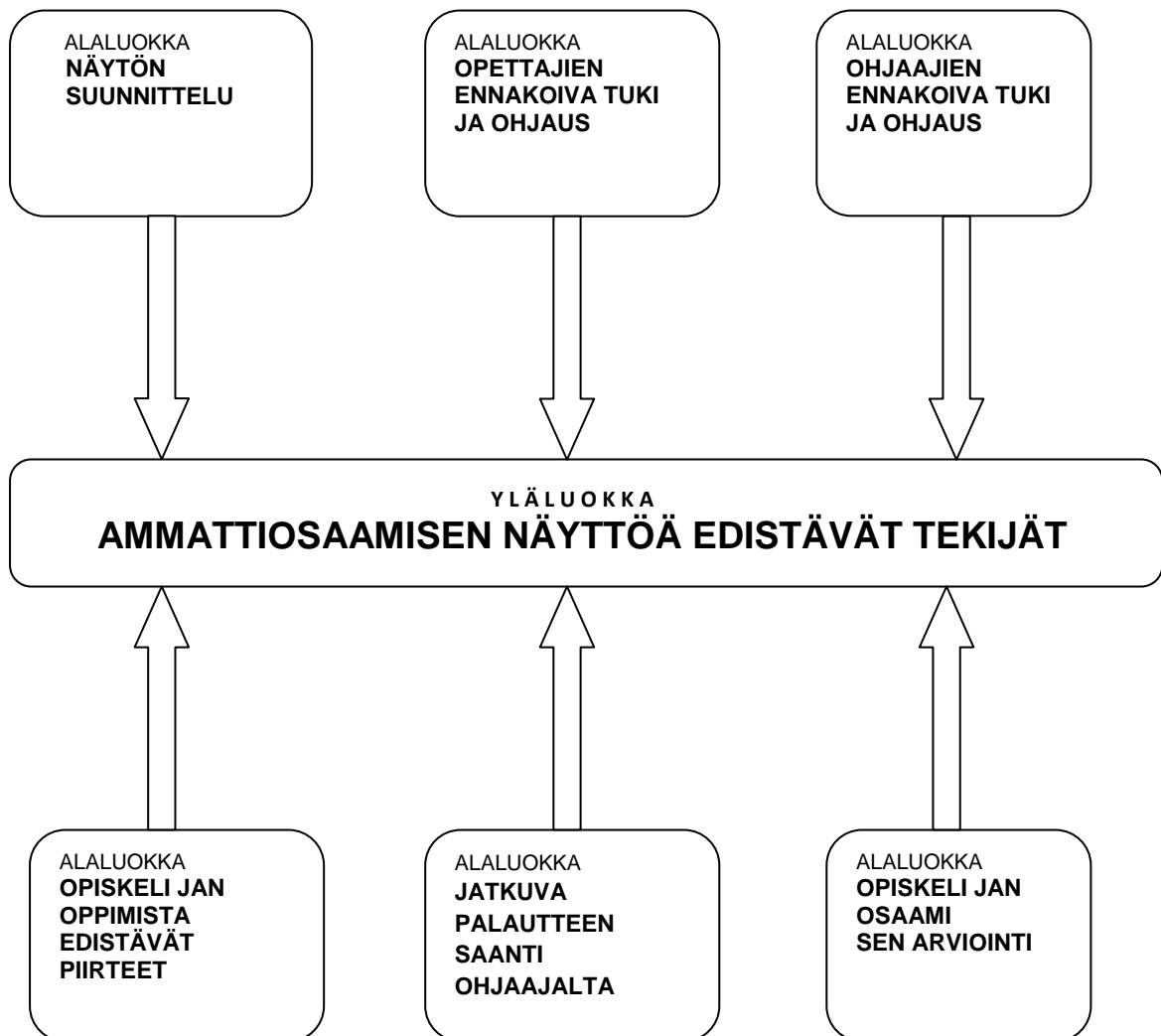
Ammattiosaamisen näytön onnistumista edisti myös *jatkuva palautteen saaminen*. Ohjaajan toivottiin antavan jatkuvasti sekä korjaavaa että positiivista palautetta opiskelijalle. Saadun palautteen myötä opiskelija pyrki korjaamaan toimintaansa oikeaan suuntaan. Ohjaajat antoivat ohjeita ja huomioivat opiskelijana, ei iän mukaan, nuori ikä ei vaikuttanut luottamiseen. (kuvio 2.)

”...Ohjaajan tulis koko ajan tulla ja neuvoa ja kertoo koko ajan palautetta, vaik olis huonoo, ni kertoo sit kuitenkin....”

Ohjaajat *arvioivat opiskelijan osaamista* ammattiosaamisen näytöissä. Vuodeosastolla opiskelijan toimintaa seurattiin tarkemmin noin viikon ajan. Opiskelijat kertoivat näytössään ohjaajalle mitä tekee ja miksi. He jakoivat lääkkeitä, raportoivat toisille hoitajille, seurasivat potilaiden vointia. Päiväkodissa opiskelijat pitivät lapsille toimintatuokion jota ohjaajat seurasivat ja arvioivat.

Opiskelijan työjärjestystä seurattiin. Opiskelija oppi ergonomiaa ja ulkoiluttamaan potilaita. Jokaisesta ammattiosaamisen näytöstä tuli numero.(kuvio 2.)

”.....Oppisin enemmän ainakin ergonomiaa ja oppisin, ett potilaiden ei tartte olla koko ajan sängyssä, niitä voi ulkoiluttaa ja oppisin olemaan niitten potilaitten kaa...”

Kuvio 2. Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät

6.2. Ammattiosaamisen näyttöä vaikeuttavat tekijät

Ammattiosaamisen näyttöjä vaikeuttivat *näyttösuunnitelman työläys, ohjaajien epäasiallinen kohtelu ja nuoren kokemattomuus*. Näyttösuunnitelma oli sekä edistävä että vaikeuttava tekijä. Vaikeaksi suunnitelman teon teki lomakkeiden monimutkaisuus ja hankaluus sekä niiden täyttämisen hitaus. Näyttösuunnitelman monimutkaisuuden vuoksi opiskelija joutui käyttämään runsaasti aikaa pohtiessaan mitä kirjoittaa näyttösuunnitelmaan. Ymmärtääkseen arviointikriteerien tekstiä (ohjaavat suunnitelman tekoa), opiskelijan täytyi lukea teksti monta kertaa läpi, jotta ymmärsi sisällön. Aina opiskelijat eivät olleet edes varmoja, olivatko he ymmärtäneet asiat oikein. Opiskelijoiden mielestä näyttösuunnitelman tekemistä tulisi yksinkertaistaa. (kuvio 3).

”...Mun mielestä näyttösuunnitelman on ihan tyhmää, kun ne on niin monimutkasii, täytyy kauheasti miettii, kun ne on niin vaikeita asioita...”

”...Joo, kyl, ku vähän aikaa sitä lukee, siin on niin hienosti kaikki asiat selvitetty, ku itte ei käytä kirjakieltä, kyl siinä pari kertaa täytyy lukee läpi et alkaa ymmärtämään...”

”...Juu, mun mielest ne on tosi monimutkasii, et ei ehkä näin nuorille tai tän tason tarttes olla niin hankalii, ei kaikkii voi tietää...”

”...Mut niitä näyttösuunnitelmia pitäs yksinkertaistaa, ku jotkut opettajatkin sanoo et se on tosi hankalaa...”

Ammattiosaamisen näyttöä vaikeutti myös *ohjaajan epäasiallinen kohtelu* näytön antajaa kohtaan. Opiskelijoille oli nimetty yksi tai kaksi omaa ohjaajaa. Silti opiskelija saattoi olla joka päivä eri ohjaajan kanssa. Hän koki, että oma ohjaaja ei halunnut tehdä töitä opiskelijan kanssa. Lisäksi koettiin, että ohjaaja puhuu ”selän takana” pahaa opiskelijasta. Vanhemmat ohjaajat eivät ymmärtäneet ammattiosaamisen näyttöön liittyviä asioita. Eräs opiskelija koki myös saaneensa ikänsä takia huonoa kohtelua ohjaajalta. Epäasiallisesti toimivan ohjaajan koettiin myös laskevan opiskelumotivaatiota. Opiskelijan antaessa näyttöä oma ohjaaja seurasi ja arvioi häntä. Yhden haastateltavan kohdalla arvioiva ohjaaja ei kuitenkaan ollut näyttöviikolla töissä arvioimassa opiskelijaa. Opiskelijan tulisi myös oppia, mutta he kokivat, ettei kukaan opettanut heitä. Opiskelijasta tuntui turhalta, jos hoitaja käyttäytyi ikävästi. He kokivat tulleensa ”kytätäksi” ohjaajan puolelta. Hän saattoi myös pelätä ohjaajaa, jolloin vuorovaikutus ei toiminut. (kuvio 3.)

”.....Se riippuu tosi paljon ympäristöstä millainen se on ...Et jos on tämmöset miten nyt sanois.. huonommat ohjaajat, niin kyl se laskis motivaatiota tehdä sitä työtä...”

” ...No mä ajattelin, että se mun ohjaaja ei se niin kiva, mulla oli kaksi ohjaajaa ja se toinen oli tosi mukava. Se oli tosi nuori, jos mä olisin ollut vähän vanhempi, ni ei se olis kohdellut mua niin..”

” ....Ja ohjaaja, joka arvioi mua, ni se ei ollut edes näyttöviikol töissä, ku se oli lomalla.....”

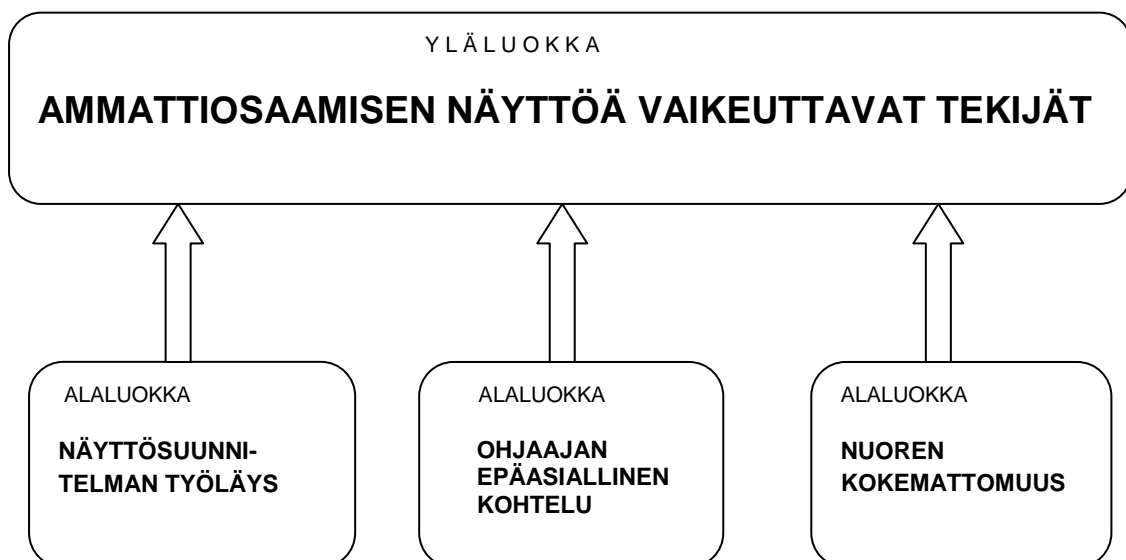
”...Sä teet kaiken ja sun pitäs oppiakkin, mut ei kukaan vaan opeta sua, tuntuu tosi turhalta jos on joku inhottava hoitaja...”

Ammattiosaamisen näyttöjä vaikeutti myös *nuoren kokemattomuus*. Opiskelijat kokivat itsearviointin vaikeaksi ja usein he aliarvioivat suorituksiaan. He kokivat myös, että heidän ikä pitäisi ottaa huomioon näytöissä. Myös ohjaajien tulisi pohtia nuoren iän merkitystä hoitotyössä. Näytöissä vaadittiin opiskelijoiden mukaan heidän ikäänsä nähden liian paljon lyhyessä ajassa. Hoitajat luulivat opiskelijoita vanhemmaksi ja tietävämmäksi. Päiväkotijaksolla luultiin yleisesti, että nuoret pitivät lapsista ja haluavat hoitaa heitä, vaikka nuori itse koki toisin. Näytön onnistumista vaikeutti myös tilanteen tuoma jännitys, joka syntyi ohjaajan seurattessa ja arvioidessa nuoren opiskelijan ammattiosaamisen näytön toimintaa.(kuvio 3.)

”...Siinä vois miettiä mejän ikää...ei osata miettiä niit kaikkee vielä eikä ymmärretä...”

”...Näytössä mun ohjaaja oli sen verran vanhempi, et hän ei ymmärtänyt sitä asiaa mut kyl muuten on ollut mukavaa....”

”.....Päiväkodissa otettiin huomioon liikaakin , ne uskos, että koska mä oon niin nuori, niin mä haluan olla lasten kanssa ja pärjään, mut se oli kyl päinvastoin...”

Kuvio 3. Ammattiosaamisen näyttöä vaikeuttavat tekijät

7. POHDINTA

7.1. Tutkimusaiheen valinnan perustelut

Kiinnostus nuoren lähihoitajaopiskelijan ammattiosaamisen näyttöihin on lähtenyt omasta työarjestani. Teen päivittäin työtä murrosikäisten lähihoitajaopiskelijoiden kanssa. Murrosiän tuomat muutokset vaikuttavat monien lähihoitajaopiskelijoiden käyttäytymiseen ja oppimiseen. Nuoren on vaikea vielä tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan. Hän ei vielä tunne itseään eikä omia tarpeitaan, joten tämän vuoksi hänen on vaikea ymmärtää potilaiden/asiakkaiden tarpeita ja vastata niihin aikuisen tavoin. Osa nuorista lähihoitajaopiskelijoista ei kerro todellisia tunteitaan ja kokemuksiaan, vaan yrittävää toimia aikuisen lailla.

Tein 2011 kirjallisuuskatsauksen nuoren lähihoitajaopiskelijan työssäoppimisen ohjauksesta opiskelijan ja ohjaajan näkökulmasta. Tuloksia tarkastellessani huomasin niiden tukevan omia ennakkokäsityksiäni ja kokemuksiani tämän päivän nuorten ohjaukseen liittyvistä tarpeista. Uutena asiana ilmeni, että nuoren opiskelijan omiin kokemuksiin ja psyykkiseen kehitykseen liittyviä tekijöitä ei oteta riittävästi huomioon, etenemisen esteitä ei havaita tarpeeksi ajoissa ja nuorta ikää ei huomioida tarpeeksi. Nykyisin on olemassa paljon tukitoimia ja opettajille on myös pyritty antamaan resursseja, että he voisivat paneutua opiskelijan yksilölliseen ohjaukseen tehokkaammin. Näitä resursseja suunnataan enemmän erityistukea tarvitseville, ja usein ne, joilla ongelmia ei ole esiintynyt aikaisemmin, ovat tukea vailla työssäoppimisessa ja ammattiosaamisen näyttöissä. Ohjaajien kiireen ja osaksi heidän tietämättömyytensä vuoksi voi käydä niin, ettei kukaan huomaa nuoren lähihoitajaopiskelijan oppimisen esteitä, niitä voi olla esimerkiksi paniikki, pelot riittämättömyyden tunne ja väärinymmärrykset. Vasta työssäoppimisen jakson ollessa loppuillaan, nämä asiat saattavat tulla ilmi ja silloin apu on liian myöhäistä.

Nuoren lähihoitajaopiskelijan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön ohjauksessa on tärkeää huomioida murrosiän vaikutukset tiedon ymmärtämiseen, vastaanottamiseen ja oppimiseen. Kirjallisuuskatsauksessa ei löytynyt tutkimuksia, jotka olisivat keskittyneet pelkästään nuoren opiskelijan ohjauksessa huomioitaviin asioihin. Yleisellä tasolla tarkasteltuna katsauksesta nousi selkeästi alaluokkien kautta esille nuoren lähihoitajaopiskelijan työssäoppimisen ohjausta edistävässä seikoissa työssäoppimisen ohjaajan ja opettajan tavoitettavuus (Hulkari 2006). Opiskelija tarvitsee ohjausta ja neuvontaa uusissa tilanteissa ja hän myös haluaa palautetta välittömästi tekemisistään (Nurmi 2009). Jos ohjaaja ei ole tavoitettavissa, opiskelija ei tiedä onko hänen tapansa tehdä hoitotyötä oikea. Epävarmuus lisää epävarmuutta ja pelkoa. Ohjaajan tai opettajan tavoitettavuus lisää lähihoitajaopiskelijan turvallisuuden tunnetta ja hän uskaltaa paremmin toimia potilaiden/asiakkaiden parissa. Opintojen edettyä ohjaajan tai opettajan

tavoitettavuuden tarve vähenee, koska opiskelijan itsevarmuus ja itseluottamus lisääntyvät sekä tietoisuus omasta osaamisestaan kasvaa.

Kriittisten reflektioiden ansioista nuori opiskelija oppii ymmärtämään mitkä seikat hänen toimissaan ja tekemissään sekä vuorovaikutuksessa ovat hyviä ja vastuullisia ja mitkä vaativat korjausta, jotta hänen oppimisprosessinsa etenisi joustavasti (Pekkari 2006). Yksilö- sekä ryhmäreflektioiden myötä havaitaan helpommin opiskeluun liittyviä etenemisen esteitä, joihin voidaan puuttua aikaisessa vaiheessa ja antaa opiskelijalle tarvittavaa tukea. Nuori lähihoitajaopiskelija tarvitsee kannustusta ja sitä, että häntä ihmisenä kunnioitetaan. Saadessaan tämän tyyppistä palautetta, nuori motivoituu ja voimaantuu sekä kokee olevansa osaava lähihoitajaopiskelija. (Luukka 2007.)

Työssäoppimisen ohjaajan tai opettajan tulee ohjata nuorta opiskelijaa myös siihen, miten työtä yleensäkin tehdään ja miten siitä opitaan. Tutkimusten mukaan lähihoitajaopiskelijan omat tavoitteet ja työpaikan tavoitteet tukevat hänen oppimistaan. Näiden asioiden yhteensovittamisessa tarvitaan opettajan tai ohjaajan yksilöllistä tuen antamista nuorelle opiskelijalle. (Hulkari 2006.)

Nuori lähihoitajaopiskelija pyrkii ottamaan aktiivisesti vastuuta omasta opiskelustaan, jos hän on motivoitunut ja sitoutunut työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näytön antamiseen. Hänen tulee saada yksilöllistä ohjausta ja tukea sekä osallistua kriittisiin reflektioihin. Saavuttaakseen osankin näistä edellä mainituista, niin se vaatii työssäoppimispaikan ohjaajalta ja opettajalta tukea ja kannustusta ja aikaa opiskelijan ohjaukseen.

7.2. Tuloksien pohdintaa

Tutkimuksen tulokset toivat esiin nuoren lähihoitajaopiskelijan tyytymättömyyden näyttösuunnitelman laatimiseen. Suunnitelman teko koettiin haasteelliseksi ja aikaa vieväksi, jopa turhaksi. Toisaalta näyttösuunnitelman myös koettiin auttavan ammattiosaamisen näytöissä, koska hyvin suunniteltu työ on puoliksi tehty heidän mielestä. Lähihoitajakoulutuksessa on jo pitkään nähty näyttösuunnitelman tuoma haasteellisuus opiskelijalle, ohjaajalle sekä opettajalle. Kuitenkaan asiaa ei vielä ole korjattu riittävästi. Meidän oppilaitos on lisännyt ohjaajien ja opiskelijoiden ohjauskeskusteluja, joissa heille annetaan kattava ohjeistus työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin. Ohjausta annetaan mm. asiakirjoista, *arviointilomakkeet ja näyttösuunnitelman laatiminen*. Edelleenkin ohjaajista vain pieni osa on saanut tämän ohjeistuksen henkilökohtaisesti. Tämän tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat arviointikriteerit, todella vaikeaksi ymmärtää. Nuoret opiskelijat toivoivat, että kriteerien kieli olisi ymmärrettävämpää ja, että kriteerit vastaisivat näyttöjen vaatimuksia. Nykyisten kriteerien perusteella opiskelijat kokivat

suunnitelman teon vievän liian paljon aikaa ja energiaa. Tämän hetkisten kokemusten mukaan samaa mieltä ovat myös useat ohjaajat ja opettajat.

Jos opiskelijalla oli ollut sama ohjaaja koko työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen ajan, niin silloin ohjaus oli koettu hyväksi. He toivoivat ohjaajan olevan ystävällinen ja auttavainen sekä osaava ja mielellään nuorehko, kokenut lähihoitaja, joka ymmärtää heitä. Ammattiosaamisen näytössä nuoret lähihoitajaopiskelijat toivoivat ohjaajan seuraavan heidän näyttöään, jotta arviointi olisi oikeudenmukaista ja tasapuolista. Opiskelijat kokivat joissakin harjoittelupaikoissa eriarvoisuutta ja puutteellista ohjausta tai heitä ei ohjattu lainkaan ja lisäksi esiintyi ”selän takana pahan puhumista”.

Aikaisemmissa tutkimuksissa henkisestä väkivallasta työharjoittelussa on todettu, että opiskelija voi joutua kokemaan epäasiallista kohtelua harjoittelupaikoissaan. Se voi ilmetä sanallisena tai sanattomana viestintänä. Sanallisia kokemuksia voi olla ohjaajien puhetapa, sanavalinnat tai hoitajien keskinäinen viestintä, jossa opiskelijaa arvostellaan perusteettomasti. Hakojärven (2011) tutkimuksen mukaan tällainen kohtelu voi vaikuttaa negatiivisesti opiskelijoiden terveyteen ja toimintakykyyn, ammatilliseen kasvuun, mielikuviin hoitotyöstä sekä urasuunnitelmiin. Opettajien olisi tärkeää saada tieto ohjaajien epäasiallisesta käytöksestä jo työharjoittelun varhaisessa vaiheessa, jotta asiaan voitaisiin puuttua oppilaitoksen puolelta.

Opiskelijat kokivat myös, että kaikki ohjaajat eivät halunneet tehdä työtä heidän kanssaan. Opiskelijan oma ohjaaja saattoi olla työvuorossa, mutta muut työntekijät ohjasivat häntä. Luojuksen (2011) väitöskirjan mukaan ohjaajien ohjaushalukkuudessa ja ohjausajan riittävydessä ja oppimistavoitteiden tuntemisessa ja ymmärtämisessä on kehitettävää, sillä ohjaajat eivät tunne opetussuunnitelman tavoitteita. Tutkimuksen mukaan ohjaajien koulutuksen myötä tavoitteellinen ohjaus tehostui, ohjaushalukkuus lisääntyi, positiivisen palautteen antaminen kasvoi, arviointiyhteistyö lisääntyi ja arviointimenettelyt yhdenmukaistuivat opettajan kanssa. Ohjaushalukkuuden kehittymistä positiiviseksi voidaan tukea toimintayksikössä. Siellä tulee tehdä myös ratkaisuja, joissa huomioidaan ohjaajien välinen vertaistuki, ohjaajakoulutus, ohjausajankäyttö, yhteistyö ohjaavien opettajien kanssa sekä potilastyön ja opiskelijaohjauksen yhteensovittaminen (Nurmi 2007).

Opettajan alkuohjaustunnit on koettu aikaisemmissa tutkimuksissa tärkeiksi. Niissä nuori lähihoitajaopiskelija saa ensivaikutelman tulevasta ja harjoittelujakson tavoitteista (Pekkari 2006). Mielestäni tavoitteisiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota, koska se auttaa opiskelijaa jäsentämään, mitä kaikkea hänen olisi hyvä oppia ja näyttää. Hyvien oppimistavoitteiden myötä myös näyttösuunnitelman teko helpottuisi. Opettajan välikäynnit ja keskusteluarvioinnit ovat myös opiskelijoille myönteinen asia (Nurmi 2009).

Tämän tutkimuksen mukaan nuoret lähihoitajaopiskelijat halusivat olla aktiivisia ja oma-aloitteisia ahkeria ja iloisia ollessaan työssäoppimassa sekä ammattiosaamisen näytöissä. He halusivat motivoitua ja oppia uusia asioita ohjaajien avulla. Lisäksi he toivoivat saavansa palautetta tekemisistään ajoissa ja suoraan itselleen, jotta voisivat ottaa opiksi ja kehittyä. Itsearviointin he kokivat vaikeaksi, mikä saattoi johtua nuoresta iästä. Syynä saattoi olla myös pelko, että he arvioivat itseään liian hyväksi. Hakkaraisen ym. (2005) mukaan on tärkeää ohjata opiskelijat arvioimaan itseään, jotta voitaisiin arvioida mitä tietoja ja taitoja tarvitaan esimerkiksi opiskelijoiden ohjaamiseen. Ystävällinen ja avoin, rehellinen ja toistaan kannustava sekä kuunteleva oppimisympäristö tukee ja auttaa opiskelijoita vahvistumaan ja motivoitumaan työhön ja työharjoitteluun (Collin 2004).

Tulevaisuudessa opettajan on syytä pitää aktiivisemmin yhteyttä niin lähihoitajaopiskelijaan kuin hänen ohjaajaansa puhelimitse, sähköpostitse tai mielellään jos mahdollista työssäoppimiskäyntien muodossa. Aktiivisella yhteistyöllä on helpompi saada aikaisessa vaiheessa autettua opiskelijaa, jolla on vaikeuksia työssäoppimisessa ja ammattiosaamisen näytöissä. Opettajat sekä ohjaajat työssäoppimispaikoissa tarvitsevat aikaa ja riittävästi resursseja opiskelijoiden kohtaamiseen. Vaikuttamiskeinoja ovat yhteiset palaverit työjohdon kanssa sekä opiskelijoiden ja ohjaajien palautteet. Opettajien työelämäjaksot on yksi hyvä keino selvittää työssäoppimispaikkojen tilanteita ja resursseja. Nämä jaksot päivittävät myös opettajan hoitotyön tieto-aidon.

Nuoren opiskelijan psyykinen kehitys on vielä murrosvaiheessa. Tämän vuoksi opettajien ja ohjaajien tulisi saada lisätietoa siitä, miten ammattiin valmistavassa koulutuksessa kohdataan ja tuetaan alle 18 -vuotiasta lähihoitajaopiskelijaa, ja kuinka heitä voidaan auttaa kasvamaan aikuisiksi, vastuullisiksi lähihoitajiksi. Tähän asiaan on tärkeä paneutua perusteellisesti, koska tulevaisuudessa tarvitsemme vielä enemmän hyviä ja vastuullisia lähihoitajia sairaanhoitajien työpariksi tekemään hoitotyötä niin kotihoidossa kuin laitoshoidoissakin, koska väestö ikääntyy. Opiskelijoilla on oma näkemyksensä opettajista ja ohjaajista. He pitävät siitä, että opetetaan ja ohjataan hyvin ja vaikka oppilaitoksessa ja työssäoppimisessa on omat sääntönsä, myös huumori on tärkeää. Tutkimuksen mukaan huumorin käyttö vähentää opiskelijoiden ahdistusta ja stressiä (Moscaritolo 2007). On kuitenkin otettava huomioon, että nuoret saattavat ymmärtää asioita eri tavalla kuin aikuiset.

Tässä tutkimuksessa ilmeni, että osa nuorista lähihoitajaopiskelijoista ei pidä lapsista ja he kokevat, että ohjaajat ja opettajat olettavat heidän pitävän. Nuoren lähihoitajaopiskelijan yksilöllisyys tulisi ottaa huomioon työssäoppimisessa ja ammattiosaamisen näytöissä. Ohjaajien ja opettajien tulisi huomioida heidän kiinnostuksen kohteensa. Nuoren ollessa kiinnostunut

esimerkiksi vanhusten hoidosta, ohjaajien ja opettajan olisi hyvä rohkaista ja kannustaa opiskelijaa vanhusten hoitoon ja tutkimuksiin liittyvissä asioissa (Hulkari 2006). Tämä saattaisi auttaa nuorta löytämään oma alansa ja se lisäisi opiskelijan työ- ja opiskelumotivaatiota.

7.3. Luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Tieteellisen tutkimuksen pyrkimys on tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi seuraavin kriteerein: uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys (Kylmä ym. 2007.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta voidaan kritisoida pienellä osallistujamäärällä, mutta tämän kaltaisessa tutkimuksessa yhdenkin opiskelijan kokemus ammattiosaamisen näytöistä on tärkeää.

Uskottavuudessa osoitetaan tutkimuksen ja tulosten uskottavuutta (Kylmä ym.2007). Tutkimuksen uskottavuutta vahvistaa, että olen nauhoittanut haastattelut ja huomionnut kaikki esille tulevat kokemukset analyysivaiheessa. Haastattelujen yhteydessä tarkistin haastateltavilta, että ymmärsivätkö he mistä tässä tutkimuksessa on kysymys. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin samoja asioita ja lähtökohtana oli kuitenkin jokaisen haastateltavan oma kokemus ammattiosaamisen näytöstä. Haastatteluteemat tukivat ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä asioita. Olen toiminut useita vuosia ammattiosaamisen näyttöjen ohjaavana opettajana, joten asiat ja ilmiöt ovat erittäin tuttuja. Olen erittäin kiinnostunut nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kokemuksista ammattiosaamisen näytöissä. Lisäksi uskottavuutta lisää tutkimuspäiväkirja, johon kirjasin tutkimuksen etenemisen ja tapahtumat. Tutkimuksen uskottavuutta lisää se, että tutkittavat ovat oppilaitoksesta, jossa tutkimuksen tekijä ei opeta eikä ohjaa ammattiosaamisen näyttöjä.

Vahvistettavuudessa on kysymys koko tutkimusprosessista, joka on kirjattu ja prosessia voi toinen tutkija seurata pääpiirteittäin (Kylmä ym.2007). Tutkimus on vahvistettavissa, koska olin tehnyt suunnitelman miten etenen tutkimuksessa. Olen kuvannut aineiston analyysin vaihe vaiheelta ja esittänyt kirjallisesti miten olen päätenyt saamiini tuloksiin ja johtopäätöksiin. Haastattelut nauhoitettiin ja niiden onnistuminen varmistettiin heti haastattelun alussa. Haastatteluun liittyvä materiaali talletettiin tietokoneelle, johon oli pääsy vain tutkijalla.

Refleksiivisyydessä edellytetään tutkimuksen tekijän omaa tietoisuutta lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä (Kylmä ym. 2007). Olen tietoinen omasta osaamisestani ja mahdollisista virhearvioinneista tutkijana, koska en ole aikaisemmin tehnyt laadullista tutkimusta. Minulla on omat ennakoajatukseni ammattiosaamisen näyttöihin liittyvistä kokemuksista. Olen ollut tietoinen

tästä ja pyrkinyt aktiivisesti huomioimaan tämän asian analyysivaiheessa, jotta en sekoittaisi tuloksiin omia kokemuksia ja ajatuksia.

Siirrettävyydessä on kysymys tulosten siirrettävyyttä muihin samantyyppisiin tilanteisiin (Kylmä ym.2007). Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimukseen osallistujia ja ympäristöä. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan soveltaa hoitotyön ammattiosaamisnäyttöjen ohjaukseen liittyviin tilanteisiin. Tuloksia voidaan hyödyntää hoitotyössä ja hoitoalan opetuksessa.

Tutkimuseetikassa on tärkeää huomioida, ettei kenellekään tule tutkimuksesta haittaa ja tutkimuksen yhteydessä tulee ihmisoikeuksia kunnioittaa ja olla oikeudenmukainen. Tutkimuksen analyysia tehdessä tulee olla rehellinen, niin ettei sekoita tuloksiin omia ajatuksia ja mietteitä. (Kylmä ym.2007).

Tutkimuksen tekemisen aikana noudatettiin tutkimuseettisiä periaatteita (ETENE. 2001). Tutkimuksessa ei kysytty henkilöiden nimiä eikä tulosten analysoinnissa käytetty organisaatioiden nimiä. Tutkimuksen luonne ja tarkoitus sekä mukaanottokriteerit selvitettiin kirjeessä, joka toimitettiin kyseisen oppilaitoksen koulutusjohtajalle. Hänen kanssaan keskusteltiin puhelimitse tutkimuksesta ennen kirjeen (liite 2) toimittamista. Anonymiteettiä ja haastatteluaineiston käsittelyn luotettavuutta painotettiin. Tutkimukseen osallistuja olisi voinut keskeyttää osallistumisensa koska tahansa syytä kertomatta. Tutkimuksesta ei myöskään ilmene missä hoitoalan laitoksissa opiskelijat ovat antaneet ammattiosaamisen näyttönsä.

Suostumukseksi tutkimukseen katsottiin se, että tutkittava oli lähtenyt mukaan ja osallistui haastatteluun. Tutkimuksessa ei kerätty arkaluontoisia asioita ja tietoja tutkimukseen osallistuvista. Haastattelukysymykset olivat laadittu niin, etteivät aiheuttaneet liiallista rasitusta vastaajille. Pro gradu -tutkielman valmistumisen jälkeen kerätty aineisto hävitetään asianmukaisesti. Tutkimus ei aiheuttanut tutkittavalle eikä oppilaitokselle rahallisia kuluja.

Tämän tutkimustulosten luotettavuutta ja eettisyyttä on pyritty korostamaan haastatteluissa, aineiston säilyttämisessä sekä litteroinnissa. Haastateltavat olivat alaikäisiä ja tämän vuoksi he toivat tullessaan haastatteluun vanhempien/hoitajien allekirjoittaman lupalomakkeen. Olen pyrkinyt huomioimaan haastattelussa esille tulleet asiat ja analysoimaan niitä sisältöä muuttamatta. Analysoinnissa on ollut jopa vaikeuksia jättää pelkistyksiä pois painetusta tekstistä. Samankaltaisuuksien vuoksi niitä on yhdistelty ja laitettu samoihin luokkiin toisten samankaltaisten kommenttien kanssa. Olen pyrkinyt tuomaan asiat esille, niin etten loukkaisi ketään ja ettei ketään yksittäistä henkilöä eikä organisaatiota voida tunnistaa. Olen pyrkinyt tekstissä kunnioittamaan jokaisen haastateltavan tuomaa ajatusta, jolloin oikeudenmukaisuus haastateltavia kohtaan

toteutuu. Olen tutkijana aloittelija, joten joitakin asioita saattaa ilmetä, jotka olisin voinut tehdä toisin, mutta toivon, ettei niistäkään ole vahinkoa kenellekään. Haastattelun luotettavuutta lisää vielä se, että olen ollut hyvin motivoitunut tutkimuksen aiheeseen, koska koen tämän tutkimuksen mielekkäänä ja se myös kehittää omaa ammatillisuuttani sekä työyhteisöäni (Hakala 2008).

7.4. Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen tuloksien perusteella päädytään seuraaviin johtopäätöksiin.

1. Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kokemuksissa on useita ammattiosaamisen näyttöjä edistäviä ja näyttöjä vaikeuttavia tekijöitä.
2. Nuoret kokivat, että ammattiosaamisen näyttöjä edistivät erityisesti opettajien ja ohjaajien tuki ja ohjaus, jatkuva palautteen saanti ja osaamisen arviointi sekä opiskelijan omat, oppimista edistävät piirteet.
3. Nuoret kokivat ammattiosaamisen näyttöjä vaikeuttaviksi tekijöiksi näyttösuunnitelman työläyden ja ohjaajien epäasiallisen käytöksen sekä oman kokemattomuuden.
4. Tulosten perusteella keskeisempiä koulutuksen kehittämisalueita ovat nuoren yksilöllinen ja ystävällinen kohtaaminen ja riittävä tukeminen näyttösuunnitelman teossa.

Ammattiosaamisen näyttöjä olisi hyvä tutkia myös ohjaajien näkökulmasta. Lisäksi nuorten kokemuksia ammattiosaamisen näytöistä voisi tutkia laajemmalla aineistolla.

8. LÄHTEET

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositus. 2011. Opetushallitus. Helsinki.

Brown, G., Bull, J., & Pendlebury, M., 1997. Assessing student learning in higher education. Routledge. London.

Cauley Kathleen M, McMillan J. 2010. Formative assessmetn techniques to support student motivation and achievement. Journal of Education Strategies. 83 (1), 1-6.

Clynes M P & Raftery S E C. 2008. Feedback: An essential element of student learning in clinical practice. Nurse Eduction in Practice 8, 405-411.

Collin K. 2004. The role of experience in work and learning among design engineers. International Journal of Training and Development 8, 111 – 127.

Elcigil A. & Sari H. 2007. Determining problems experienced by student nurses in ther work with clinical educators in Turkey. Nurse Education Today 27, 491-498.

Hakkarainen K, Bolström-Huttunen M, Pyysalo R. & Lonka K. 2005. Tutkiva oppiminen käytännössä. Matkaopas opettajille. WSOY. Porvoo.

Hanhijoki I, Kantola S, Karikorpi M, Katajisto J, Kimari, M. & Savijoki H. 2004. Koulutus ja työvoimankysyntä 2015. Opetushallitus. Helsinki.

Hakojärvi H-R, Suhonen R & Salminen L. 2011.Henkilökunnan opiskelijoihin kohdistama henkinen väkivalta ohjatussa harjoittelussa. Hoitotiede 23 (3),162-174.

Heikkilä K. 2006. Työssä oppiminen yksilön lähtökohtien ja oppimisympäristöjen välisenä vuorovaikutuksena. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Hakala Juha T. 2008. Uusi graduopas. Yliopistopaino. Helsinki.

Hanhinen T. 2010. Työelämäosaaminen: kvalifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Hulkari K. 2006. Työssäoppimisen laadun käsite, itsearviointi ja kehittäminen sosiaali- ja terveysalan ammatillisessa peruskoulutuksessa. Akateeminen väitöskirja. Tampere.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi S, Remes P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Jaatinen R, Mällinen, S. & Scheinin, M. 2004. Matkalla autenttiseen arviointiin – Kolmen ammattikorkeakoulun kielenopettajat yhteistyöprojektissa. *Tempus* 3/2004.

Juuso Anne, 2003. Erilaisten oppijoiden yksilöllisen ja ammatillisen kasvun tukeminen toisen asteen koulutuksessa. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä. Jyväskylän yliopisto.

Kankkunen P. & Vehviläinen-Julkunen K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. WSOY. Helsinki.

Karjalainen H. 2006. Oppimiskäsityksistä opettamiseen. Fenomenografinen tutkimus ammatillisten aikuiohjaajien oppimis- ja opettamiskäsityksistä, Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Kinnunen E. & Halmevuori T. (toim.).2003. Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen. Opetushallitus. Helsinki.

Kylmä J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita.

Leskelä J. 2005. Mentorointi aikuisopiskelijan ammatillisen kehittymisen tukena. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Linda M. Moscaritolo. Ms.2007. Interventional Strategies to Decrease Nursing Student Anxiety in the Clinical Learning Environment. *Journal of Nursing Education*. 48 (1), 17-24.

Luojuus, K. 2011. Ammattitaitoa edistävänharjoittelun ohjauksen toimintamalli. Ohjaajien näkökulma. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Luukka K. 2007. Vastavalmistuneiden lähihoitajien koulutuksenaikaiset merkitykselliset oppimiskokemukset vanhustyössä. Akateeminen väitöskirja. Kuopion yliopisto.

Nurmi J-E, Ahonen T, Lyytinen H, Lyytinen P, Pulkkinen L. & Ruoppila I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. WSOY..Helsinki.

Nurmi P. 2009. Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Akateeminen väitöskirja. Kuopion yliopisto.

Pekkari M. 2006. Ohjauskeskustelu nuorten lukio-opintojen ja uran pohdinnan tukena. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Perttula J & Latomaa T, (toim.).2005. Kokemuksen tutkimus: merkitys, tulkinta ja ymmärtäminen, Lup/Lapin yliopistokustannus. Helsinki.

Puolimatka T. 1996. *Kasvatus ja filosofia*. 2. uudistettu painos. Kirjayhtymä. Helsinki.

Räkköläinen M. 2011. Miltä näytöt näyttävät? Luotettavuus ja luottamus ammatillisten perustutkintojen näyttöperusteisessa arviointiprosessissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Ruusuvuori & Nikander & Hyvärinen (Toim.)2010. Haastattelun analyysi. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Scheinin M. 2005. Opiskelijoiden lähtötason itsearviointi sekä tavoitteiden määrittely opintojakson sisällön suunnittelun sekä motivaation vahvistamisen tukena. Teoksessa: Jaatinen, Riitta & Lehtovaara, Jorma (toim.). Arviointi autenttisemmaksi. Kieltenopettajien kertomuksia opetuksen ja arvioinnin kehittämisestä. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun julkaisuja A. Tutkimukset ja selvitykset. Nro 8. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto 2010. Lähihoitaja. Opetushallitus. Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2008 -2011. STM julkaisuja 2008:6 Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2003. Terveystieteiden koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveystieteiden toimintayksiköille. STM julkaisuja 2003:22. Helsinki.

Tuomi J. & Sarajarvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Jyväskylä.

Väisänen P. 2003. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa. Ammatillinen osaaminen, työelämän kfalivikaatiot ja itseohjautuvuus opiskelijoiden itsensä arvioimana. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 83. Joensuun yliopistopaino.

Internetlähteet:

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositukset.2008.

Opetushallitus.http://www.oph.fi/download/46734_ammattillisen_koulutuksen_laadunhallintasuositus.pdf (Haettu 31.12.2011)

Ammattiosaamisen näytöt.2010.Opetushallitus.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammattilliset_perustutkinnot/ammattiosaamisen_naytot_ja_opinnaytetyo (Haettu 2.1.2012)

Asetus ammatillisesta koulutuksesta. A 811/1998.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980811> (Haettu 5.12.2011)

ETENE. 2001. Päivitetty17.4.2009. Muistilista eettisten toimikuntien jäsenille ja tutkijoille.

http://www.tukija.fi/c/document_library/get_file?folderId=18753&name=DLFE-680.pdf(haettu 23.10.2011)

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry. Ammatillisen edunvalvonnan tiimi.

2006.Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt- opas työpaikoille. Yliopistopaino. Helsinki

http://www.jhl.fi/files/attachments/oppaat/tyossaoppiminen_ja_ammattiosaamisen_naytot_1.pdf (Haettu 6.12.2011)

Koulutus ja tutkimus 2007-2012.Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm09.pdf?lang=fi> (Haettu 2.1.2012)

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. 601/2005.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050601> (Haettu 5.12.2011)

Laki ammatillisesta koulutuksesta. A 811/1998.<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980630>

(haettu 2.12.2011)

Laki ammatillisesta koulutuksesta, 630/1998

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980630> (Haettu 5.12.2011)

Lähihoitajat 2020 - sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon johtavan koulutuksen kehittämissuunnitelman taustaselvitys. Opetushallitus

<http://osaavalahihoitaja2020.wikispaces.com/file/view/Taustaselvitys.pdf> Luettu 10.9.2011

Näyttötutkinnot.fi -portaali. 2010. <http://www.nayttotutkinnot.fi/ammattiosaamisen.htm> (Haettu 2.1.2012)

Näyttötutkinto-opas. Näyttötutkintojen järjestäjien ja tutkintotoimikuntien käyttöön. Oppat ja käsikirjat 2011:4. Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/133192_Nayttotutkinto-opas_k.pdf (Haettu 2.1.2012)

Opetushallitus. Määräys 2005.
http://www.oph.fi/download/110435_muutos32_011_2005.pdf (Haettu 5.12.2011)

Opetushallitus 2006. Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. pdf
http://www.oph.fi/download/47377_nayttoopas.pdf (Haettu 21.10.2011)

Opetushallitus. (2009). Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Lähihoitaja.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/opintojen_rakenne (haettu 6.12.2011)

Osaajat.net..2008. no 2. <http://ojs.seamk.fi/index.php/osaaja/article/viewArticle/128/225> (Haettu 2.1.2012)

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta. A603/2005. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050603>. (Haettu 5.12.2011)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.(2010). *Työvoiman tarve Suomen taloudessa vuosina 2010 – 2025*.http://www.vatt.fi/julkaisut/uusimmatJulkaisut/julkaisu/Publication_6093_id/855(Haettu 21.10.2011)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.(2010). *Työvoiman tarve Suomen taloudessa vuosina 2010 – 2025*. VATT:n raportti 6.4.2010.
http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/t154.pdf Luettu 21.10.2011

Viranomaisten määräyskokoelmat . L 479/2003.
<http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/660001/29577> (Haettu 5.12.2011)

LIITE 1

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISELLE

Olen saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta Nuoren lähihoitajaopiskelijan ammattiosaamisen näyttöön liittyviä kokemuksia ja haluan osallistua tutkimushaastatteluun. Annan kirjallisen suostumukseni tutkijalle, että haastattelun saa nauhoittaa ja antamaani haastatteluaineistoa saa käyttää nimettömänä pro gradu-opinnäytetyön tutkimusmateriaaliksi. Olen tietoinen että osallistuminen on vapaaehtoista ja voin keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa.

Paikka _____ Aika _____ / _____ 2012

Oppilaitos _____

Haastateltavan allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Vanhemman/Huoltajan suostumus (alle 18-vuotiaasta)

Paikka _____ Aika _____ / _____ 2012

Vanhemman/Huoltajan allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

LIITE 2

TUTKIMUSTIEDOTE

Hyvä lähihoitajaopiskelija!

Teen opinnäytetyötä Tampereen yliopiston hoitotieteen laitokselle. Tarkoituksena on tutkia toisen vuoden lähihoitajaopiskelijoiden (alle 18 v.) kokemuksia ammattiosaamisen näytöistä.

Tutkimuksen aineiston keruun suoritan haastattelemalla Sinua sovittuna päivänä omalla opiskelupaikkakunnallasi. Nuoren lähihoitajaopiskelijan kokemuksia ammattiosaamisen näytöistä ei ole tutkittu, joten Sinun oma näkökulmasi tuo arvokasta tietoa ammattiosaamisen näytöistä. Pyydänkin Sinua ystävällisesti osallistumaan haastateltavaksi.

Haastattelut toteutan alkuvuodesta 2012 ja ne nauhoitetaan. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja haastattelumateriaalia tullen käsittelemään anonymisti ja säilyttämään luottamuksellisesti. Haastatteluaineistoa käsittelen siten, ettei yksittäisiä haastateltavia tai organisaatioita voida tunnistaa opinnäytetyön raportista.

Haastatteluajan ja -paikan sopimiseksi otan Sinuun yhteyttä puhelimitse/sähköpostitse. Kaikki vastaukset ovat arvokkaita tämän kaltaisessa haastattelututkimuksessa. Halutessasi lisätietoa tutkimuksesta voit ottaa minuun yhteyttä numeron tai sähköpostiosoitteen kautta. Opinnäytetyötäni ohjaavat Tampereen yliopiston Hoitotieteen laitokselta TtT Katja Joronen ja TtT Meeri Koivula.

Ystävällisin terveisin _____

Eeva Peltonen/ Hoitotyön tuntiopettaja/ TtM-opiskelija Eeva Peltonen

LIITE 3

Tutkimuslupa-anomus

10.01.201

Arvoisa koulutusjohtaja!

Teen pro gradu -tutkielmaa Tampereen yliopistossa terveystieteiden yksikössä, pääaineenani hoitotiede. Tutkielman tarkoituksena on kuvata toisen asteen koulutuksessa olevien alle 18-vuotiaiden nuorten lähihoitajaopiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöihin liittyviä kokemuksia. Nuorten lähihoitajaopiskelijoiden ammattiosaamisennäyttöihin liittyviä kokemuksia ei ole tutkittu, koska ammattiosaamisen näytöt ovat tulleet toisen asteen koulutukseen vasta vuonna 2006.

Pyydän Teiltä ystävällisesti lupaa haastatella oppilaitoksenne enintään kymmentä nuorta lähihoitajaopiskelijaa. Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina. Ääninauhoitettua haastattelumateriaalia tullaan käsittelemään täysin anonyymisti eikä yksittäisiä henkilöitä tai organisaatioita voida näin tunnistaa raportista.

Mikäli annatte suostumuksen tutkimukselle, pyydän Teitä ystävällisesti palauttamaan kirjekuoressa allekirjoitetun lupa-anomuksen ja täytetyn yhteystietokaavakkeen. Haastatteluajan ja -paikan sovin suoraan yhteystietokaavakkeessa olevien nuorten lähihoitajaopiskelijoiden kanssa. Alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalta pyydän erikseen kirjallisen luvan tutkimukseen osallistumiseen.

Halutessanne tietoa lisää tutkimuksesta, voitte ottaa minuun yhteyttä yllämainitun puhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen kautta. Haastatteluajankohdaksi olen suunnitellut tammikuuta 2012. Tutkielmaani ohjaavat TtT Katja Joronen ja TtT Meeri Koivula.

Pyydän ystävällisesti huomioimaan anomuksen liitteet 1-3.

Ystävällisin terveisin,

Eeva Peltonen

Hoitotyön tuntiopettaja, TtM-opiskelija

Tämän tutkimuslupa - anomuksen **liitteenä** ovat:

Tutkimustiedote haastatettavalle, Suostumus haastatteluun osallistumiselle, Yhteystietokaavake

LIITE 4

HAASTATTELUTEEMAT

Taustatiedot: ikä, sukupuoli.

1. Miten olet kokenut ammattiosaamisen näytöt?

Millaisia tunteita näyttöjen antaminen sinussa on herättänyt?

Minkälainen merkitys on oppimisympäristöllä ammattiosaamisen näytöissä?

Mitä olet oppinut ammattiosaamisen näytöissä?

Millä tavoin nuori ikäsi on otettu huomioon?

Minkälainen merkitys ohjaajilla oli?

Minkälainen merkitys opettajilla oli?

2. Miten ammattiosaamisen näytöt ovat onnistuneet?

Millaista oli tehdä näyttösuunnitelmaa ammattiosaamisen näyttöihin?

Minkälainen merkitys näyttösuunnitelmalla oli ammattiosaamisen näyttöihin?

3. Mitä muita asioita ammattiosaamisen näytöt ovat sinussa herättäneet?

.

LIITE 5. Esimerkki analyysin etenemisestä

Taulukko 1. Esimerkki analyysin etenemisestä. Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät–yläluokan muodostuminen alaluokista ja pelkistetyistä ja alkuperäisistä ilmauksista.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
” ” On suuri merkitys et millä tavalla se auttaa sit opiskelijaa niinku se ohjaaja, osaako se auttaa siinä näyttösuunnitelman teossa” ^{V/A11}	Oli merkitystä osasiko ohjaaja auttaa näyttösuunnitelman teossa	Ohjaajien ennakoinva tuki ja ohjaus	Ammattiosaamisen näyttöä edistävät tekijät
”Kannattaa kuunnella ainakin hyvin ohjaajaa ja seuraa mitä ohjaaja tekee ja ottaa opiksi” ^{V/B28}	Ohjaajia piti seurata ja kuunnella ottaa opiksi		
”Niis oppii ainakin enemmän kuin koulus, jos tää ala olis pelkkää teoriaa ja koulus olemista, ni meistä tulis huonoja lähihoitajia” ^{V/C37}	Ohjaajilta oppi enemmän kuin koulussa		
””Töissä työharjoittelun ohjaajalta sai apu suunnitelman tekoon” ^{V/A29}	Ohjaaja auttoi suunnitelman teossa		
”Joo sit mulla oli tosi kivat ohjaajat, jotka autto ja kannusti koko ajan” ^{V/B10}	Ohjaajat kannustivat ja auttoivat koko ajan		
”Mulla on kyl varmaan tosi hyvä tuuri ollut, ku mulla on kaikki ohjaajat ollut niin mukavia” ^{V/E14} ”Kaikki ohjaajat on ollut niin kivoja, et kyl niile voi sanoa” ^{V/D43}	Ohjaajat olivat mukavia		
”Ohjaaja on tukena ja turvana ja kertoo mitä pitää tehdä” ^{V/D20}	Ohjaaja olivat tuki ja turva		
”Ei mitään iäkkäämpiä eikä nuoria vaan siltä väliltä, kyl se on hyvä et on kokemusta kuiteskii, sit taas, jos on nuori	Nuoret ohjaajat tiesivät miten opetetaan		

ohjaaja, ni niil on kokemuksta, kun ne on valmistunut vasta, niin ne tietää miten meitä opetetaan"^{V/B31} "Ohjaaja ulospäin suuntautuva ja et ei ajattele et me ollaan opiskelijoita, vaan näyttää kaiken ja tietää et mekin ollaan oppimassa vaan!"^{V/B15} Ainakin et ohjaaja olis valmis auttamaan..ihan perusystävällinen ja et on ollut jo vähän aikaa töissä"^{V/E20} "Kärsivällisyyttä ainakin ohjaajalla, opiskelijalle täytyy kädestä pitäen selittää"^{V/D27} "Luottamus ohjaajaan, semmonen iloinen ja ystävällinen"^{V/D28}	Ohjaaja ulospäin suuntautunut ja näyttää kaiken Ohjaajan tulisi olla valmis auttamaan ja olla perusystävällinen ja että on ollut töissä Kärsivällinen ja opiskelijalle täytyy kädestä pitäen selittää Ohjaaja tulisi olla luottamusta herättävä ja iloinen ja ystävällinen Ohjaajat huomioivat opiskelijana, ei iällisesti		